Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

жьэм папщІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Рес- №6-м и унафэщІым публикэм и ЩІыхь тхылъыр етын

Бозиев Берт Керим и къуэм - Налогхэмкіэ федеральнэ къулыкъущіапіэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щы!эм налогхэр зытхэр тхынымк!э, ахэр дзэм. учёт щІынымрэ ядэлэжьэнымкІэ къудамэм и унафэщІым и къуэдзэм

ГубэщІыкІ Аслъэн Юрий и къуэм - На- Налшык къалэ логхэмкіэ федеральнэ къулыкъущіапіэм и 2015 гъэм щэкіуэгъуэм и 19-м управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Респуб- *№165-УГ*

Илъэс куэд лъандэрэ хьэлэлу зэрыла- ликэм щыІэм и район зэхуаку инспекцэ

Лытневэ Наталье Юрий и пхъум -Налогхэмкіэ федеральнэ къулыкъущіапІэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІым и къуэ-

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм КІЎЭКІЎЭ Юрий и Іэтащхьэ

Nº229 (23.137)

● 2015 гъэм щэкlуэгъуэм (ноябрым) и 28, щэбэт • Тхьэмахуэм тхуэ къыдокl • И уасэр зы тумэнщ • advathenesale ru

теік феішп К

<u>ЩэкІуэгъуэм и 21-м къэралым</u> зиужьа <u>щагъэлъэпІащ Урысей Федера</u>льытар. цэм и налог органхэм я лэжьакіуэхэм я махуэр.

АПХУЭДЭ ІэнатІэ къызэрыунэхурэ мы гъэм илъэс 25-рэ зэрырикъумкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Юрий ІэщіагъэлІхэм щехъуэхъуащ Къэрал киноконцерт гъэлъэгъуапІэм (Налшык къалэ)

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэм къыхигъэщащ блэкІа піалъэ кіэщіым къриубыдэу налог органхэр къэрал ІэнатІэ щхьэхуэу гъэпса зэрыхъуам и мызакъуэу, гъэзащіакіуэ властым и федеральнэ органхэм я ухуэкlэм тэмэ-му зэрыхэзэгъар. «Иужьрей зэ-маным Къэбэрдей-Балъкъэраны и налог органхэм я ІэщІагъэлІхэр йогугъу бюджет зэхуэмыдэхэм кІуэ налогхэр нэхъыбэ зэрыхъуным. Абы и фІыгъэкІэ нобэрей зэман мытыншым республикэм ахъшэ и лъэныкъуэк э и Іуэхур нэхъ зэп эзэрытщ. Абы дыкъытекІ хъунукъым, уеблэмэ ди къарур нэхъри зэщІэдгъэуІуэн хуейуэ араш щІыналъэм и экономикэм зиужьын папщіэ. Итіанэщ ціыхухэм я псэукіэр щефіэкіуэнур», - жиіащ Кіуэкіуэ Юрий.

УФ-м и Налог органхэм я управ-Къэбэрдей-Балъкъэрым шыю мехеуільный меньшы яхуищІа нэужь, абы республикэм и ЩІыхь тхылъыр зыхуагъэфэщахэм яритащ.

Депутатхэм къабгъэдэкІыу къэпсэлъащ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ: «Ди гуапэу дынывохъуэхъу налог органхэм я лэжьакіуэхэм фи махуэшхуэмкіэ, - захуигъэзащ абы къызэхуэсахэм. - Мы ІэнатІэм гъащІэм щиІэ мыхьэнэм утепсэлъыхьыныр лейуэ къысщохъу, сыту жыпІэмэ, армырами гурыІуэгъуэщ абы и ІэщІагъэліхэр махуэ къэс зыпэрыт Іуэхухэм къэралым и экономикэм

лъытар. Екатеринэ ЕтІуанэм жи-Іауэ щытащ: «Налогхэр къэралым дежкІэ хуэдэщ кхъухьыр парусыншэу зэрыземыкІуэфынум». Абы къыхэкІыу фи лэжьыгъэ мытыншым зэфіэкі фыщиізу дяпэкіи тлъагъуну дыхуейт, налог зыт цІыхубэми факъыгурыІуэрэ фызэгурыІуэу фызэдекІуэкІыну ди гуа-

КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ - егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіэ министр Емуз Нинэ къыхигъэщащ республикэм и егъэджэныгъэри, щІэныгъэри, щіалэгъуалэ политикэри, узыншагъэр хъумэнри зэрефІэкіуэнур мы Іэнатіэм и лэжьакіуэхэм я Гуэху зехьэк эм зэрелънтар.

КъулыкъущІэхэм зи махуэшхуэр зыгъэлъапіэхэм фіыщіэ, щіыхь тхылъхэр, медалхэр иратащ, языныкъуэхэм ціэ лъапіэхэр фіа-

Пшыхьым щыгъуазэ дыщыхъуащ махуэшхуэм и щІыхькІэ КъБР-м и Налог органхэм я лэжьакіуэ гуп Іуащхьэмахуэ зэрыдэкІам, я ныпыр абы зэрыщаІэтам. Апхуэдэуи хъыбар гуапэт Урысейм и УФНС-м Къэбэрдей-Балъкъэрым щиІэ къудамэм хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэмкіэ и отделым и унафэщі Журт Хьэсэн Іуащхьэмахуэ деж щытриха и зы сурэтыр УФ-м и Налог органхэр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 25-рэ зэрырикъум иращІыліа зэпеуэм нэхъыфіу къызэрышалъытар

«Зэрытщіэщи, ди Іэнатіэм хуэ- мурэ зиужьурэ иджы илъэс 25-рэ къызэринэкіащ. СызэреплъымкІэ, мы зэманым ар ящыщщ сыт и лъэныкъуэкІи зи лэжьыгъэр зэтеубла, иджырей мардэм тет ІэнатІэхэм. Иджыпсту ди экономикэр лъэрыхь дыдэу щымытми, дэ тхузэфІэкІащ хэхъуэ диІэу дыкъызэрекіуэкіыр тхъумэну. Мы гъэми ди къудамэр хиубыдащ Урысейм и налог органхэм ящыщу ІэнатІэ нэхъыфІу къалъыта 10-м. Къэра-лым и бюджетым кІуа сом къэс я гуащІэ хэлъщ ди лэжьакІуэхэм, жиlащ Урысейм и Налог органя управленэу Къэбэрдей-Балъкъэрым щыІэм и унафэщІ КІэрэф Мурат.

Махуэшхуэр ягъэдэхащ «Кабардинка», «Балкария» къэфакІуэ гупхэм, Текуев Амур, Нэхущ Чэрим, Гуазэ Тимур, Абэнокъуэ Рустам, Лилу сымэ, нэгъуэщІ ди артистхэм.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

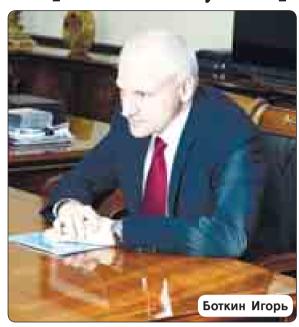
КъБР-м щохьэщІэ «Газпром Межрегионгаз» 000-м и генеральнэ директорым и къуэдзэр

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Юрий Правительствэм и Унэм щригъэблэгъащ лэжьыгъэ ІуэхукІэ КъБР-м <u>къэкІуа, «Газпром Межрегионгаз»</u> ООО-м и генеральнэ директорым корпорацэм шынагъуэ къы-темыгъэхьэнымкІэ и къуэдзэ Боткин

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ КъБР-м и газ комплексым зегъэужьынымкІэ щыІэ хэкІыпІэхэм, апхуэдэу газыр къэзыгъэсэбэпхэм абы и уасэр зэратым. Мы ІуэхумкІэ ехъулІэныгъэ пыухыкІахэр республикэм иІэщ, ауэ дяпэкІи зэлэжьыпхъэхэр машІэкъым.

КІуэкІуэ Юрий къыхигъэщхьэхукІащ республикэм и экономикэм и дежкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ мы ІэнатІэм зегъэужьынымкіэ щыіэ хэкіыпіэхэм зэрыбгъэдыхьэр лъэныкъуитІри зэрызэтехуэр.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-ІуэхущІапІэ.

КІуэкіуэ Юрий я щхьэ Іуэхукіэ къекіуэліахэм яхуозэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Юрий ды- Іуэхущіапіэхэмрэ къулыкъущіэ пыухыкіасоциальнэ, псэупіэ Іуэхухэм, медицинэ дэІэпыкъуныгъэр къызэгъэпэщыным, лэжьапІэ къэгъуэтыным хуэгъэзауэ Налшык, Прохладнэ къалэхэм, Шэджэм, Аруан, Бахъсэн, Тэрч, Дзэлыкъуэ районхэм къикlахэр къызэрелъэ уахэм.

Республикэм и Іэтащхьэм зыхуэфащэ

ъуасэ Правительствэм и Унэм щахуэзащ я хэмрэ къалэн ящищІащ а лъэІухэм хэплъэу щхьэ ІуэхукІэ къэкІуа цІыхухэм. Ар хэплъащ цІыхухэм зэрадэІэпыкъуну щІыкІэр зы тхьэмахуэ зэхуакум къриубыдэу яубзыхуну.

2015 гъэм къриубыдэу КъБР-м и Іэтащхьэм Іуэху зэмыліэужьыгъуэхэм ятеухуауэ зыхуагъэзащ ціыху 220-м.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

• Дунейпсо Адыгэ Хасэ

Гъэзэщ Так Тупыр щызэхүэсыну палъэр ягъэ эпхъуэ

<u>Дыгъуасэ Дунеипсо Адыгэ хасэм и</u> Гъэзэщіакіуэ гупымрэ Советымрэ я ліыкіуэ гуп Налшык къалэ щызэіущіащ. Ахэртепсэлъыхьащ ДАХ-миГъэзэщ ак Іуэ <u>гупым и япэ зэlущlэр щэкlуэгъуэм и 28-м</u> Анкара щекіуэкіын зэрыхуеям, щэкіуэгьуэм и 29-м КАФФЕД-м и Зэіущіэшхуэм ДАХ-м и ліыкіуэхэр зэрырагъэб-

АПХУЭДЭ мурадхэр къызэпиудащ Тыркумрэ Урысеймрэ я зэхуаку къыдэхъуа щІэщхъум. ЩэкІуэгъуэм и 24-м урысей СУ-24-р Тыркум и дзэ-хьэуа къарухэм СХьР-м и щІыналъэм къыщраудыхащ. Шэч хэмылъу абы Урысеймрэ Тыркумрэ я зэхущытыкІэр зэІигъэхьащ. Абы ипкъ иткІэ,

уФ-м хамэ къэрал іуэхухэмкіэ и минис терствэм ди ціыхухэм чэнджэщ яритащ Тыркум зэкІэ мыкІуэну, абы зыщызыгъэпсэхухэм и палъэр къэмысу къагъэзэ-

Апхуэдэ щытыкІэ ихуа хэкурысхэр гъуэгу техьэфакъым, ди къэралым щыщы унафэр къалъытэри. Аращ ДАХ-м и Гъэзэщакіуэ гупым и зэіущіэр нэгъуэщі піалъэ щіагъэіэпхъуари. Ар щекіуэкіыну махуэмрэ щІыпІэмрэ дяпэкІэ яубзыхунущ.

КАФФЕД-м щэкіуэгъуэм и 29-м иригъэкІуэкІыну зэІущІэм хэтхэм ДАХ-м и тхьэмадэ Сэхъурокъуэ Хьэутий Зэрызахуигъазэ тхыгъэ яхуигъэхьащ. Ар нобэрей къыдэкІыгъуэм и 2-нэ напэкІуэцІым тетщ.

КЪЭБАРТ Мирэ

БзаджащІэхэм

ядэІэпыкъурт

Урысейм и ФСБ-м

КъБР-мкІэ и къудамэм

къызэпиудащ республи-

кэм и цІыхухэу 1979 гъэм къалъхуа А.М.Хь-рэ 1989

гъэм къалъхуа Б.Б. Хь-рэ КъБР-м щызеуэ бандэ

-ыпсісдк мехтех мехпут

къуным хуэгъэзауэ ира-

гъэкіуэкі щіэпхъаджа-

гъэ лэжьыгъэр.

лыкічэхэм цыхухэм зэрызыхуагъазэр Дэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и теуам. Иужьрей илъэсхэм псоми ди нэгу щlокl, жылагъуэ лlыкlуэхэм, быдэу зыхыдощlэ «ИГИЛ» террорист зэгухьэныгъэм, адрей иджырей цlыхухэми къэкlуэну щlэблэхэми я пащхьэ щыдиІэ къалэнхэмрэ щытхь жэуапымрэ, абы къыхэкІыу Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-

кэм щыпсэухэм захудогъазэ экстремизмэмрэ къыпщещ І, террористхэм я мурад шынагъуэхэр терроризмэмрэ земыгъэубгъуным, ди щІыналъэм мамырыгъэмрэ зэгурыlуэныгъэмрэ пlэкlэжыпlэмэ, иджыпсту террорист зэгухьэныщыхъумэным делэжьын папщІэ быдэу зэкъузувэн зэрыхуейм къыхэкІыу. Іэшэлъашэмрэ шрагъэкІуэкІа Іуэху хэхахэм псэукІэ гупсэхумрэ я закъуэкъым, шынагъуэ

къарикІуахэм къагъэлъагъуэ хабзэхъумэ органхэр тэмэму лажьэу зэрыхуежьар. КъыбгурыІуэну гугъукъым бандэ гупыр зэраукіам ис лъэпкъхэм я зэхуэдэ хабзэ хьэлэмэтхэм. и фіыгъэкіэ ди ціыхухэм къатехьэну щыта гузэвэгъуэу дызыщахъумам и инагъыр. Щіалэхэр террористхэм зэрахыхьар сыт хүэ-

дэ щхьэусыгъуэхэм къыхэкlами, ахэр зыкlи захуэу къыпхуэлъытэнукъым. Унагъуэм, лъэпкъым, школым къадэкІуэу, нобэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щекіуэкіхэмкіэ, адэкіэ къэхъунухэмкіэ жэуап дохь зэрыщыту республикэм и жылагъуэм.

Иджыблагъэ дуней псор ягъэгузэващ цІыхугъэм зыкІи къемызэгъ террорист щІэпхъаджагъэхэм: А321 урысей кхъухьлъатэр ныкъуэк и тэмэму къызэрытлъытэр. къызэрагъзуам, террористхэр Париж зэры-

шагъэр, залымыгъэр, пасэрей хьэкіэкхъуэкіагъэр тепщэ зэрыщыхъуар. Абы нэрылъагъу къехъуліэмэ, адэкіэ къэхъункіэ хъунур. Ипэжыгъэхэм цІыхуу дунейм тетым зауэ къыдащІыліауэ аращ. Нобэ террористхэр зыхуэдальэр Иужьрей зэманым Налшык къалэмрэ абы и Къэбэрдей-Балъкъэрым и мамырыгъэмрэ къатохьэ абы и ціыхухэм, ліэщіыгъуэ куэд зи ныбжь и щэнхабзэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым

Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм и жылагъуз

А псоми къыхэкіну дэ сыт и лъэныкъуэкіи дыдовыгъ Сирием и швыналъэм хабзэншагъэхэр щызылэжь террористхэм яхуэфащэ тезыр егъэхьыным хуэунэт ауэ къэралым и Іэтащхьэхэм къащта унафэр. Апхуэдэу дэ къэдгъэлъэгъуэну дыхуейщ террористхэм я щІэпхъаджагъэхэм цІыхухэр ящыхъумэным, Къэбэрдей-Балъкъэрым мамырыгъэмрэ зэпІэзэрытыныгъэмрэ щыгъэбыдэным хуэунэтlayэ республикэм и унафэщІхэмрэ хабзэхъумэ органхэмрэ ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэр сыт и лъэ-

Террористхэмрэ абыхэм

гъухэмрэ нэгъэсауэ къагурыІуапхъэщ зыри къазэрыщІэмыкІуэнур: сыт хуэдэ тегъэщІапІэ къигупсысми, хабзэншагъэхэр лэжьыным хуэунэтІа гъуэгум теува дэтхэнэ зыми законым, жылагъуэм я пашхьэ жэуап шихьынуш. Дэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр, Къэбэрдей-

дегъэпІейтей

Балъкъэрым щыпсэу дэтхэнэ зыри къыхудоджэ терроризмэмрэ экстремизмэмрэ пэщІэтын и лъэныкъуэкІэ жэрдэмыншагъэ яхэмылъыну! Адэ-анэхэр къыхудоджэ я сабийм и къэкlуэ-

нум, абы игъуэтыну гъэсэныгъэм я лъэныкъуэкіэ, ар экстремистхэм я гъэпціагъэхэм дамыхьэхынымкІэ къабгъэдэхуэ жэуапым и инагъыр зыгурагъэІуэну. Республикэм и унафэщіхэр, властым и Іэна-

тІэ псоми я органхэр, хабзэхъумэ органхэр къыхудоджэ мамырыгъэрэ зэгурыІуэныгъэрэ щыІэн, ди сабийхэм я къэкІуэнур дахэу щытын папщіэ терроризмэм и лъабжьэр гъэкіуэдыным нэхъри нэхъ ерыщу икІи щысхьрабгъу хэмылъу ебэныну.

Экстремистхэм я хъым ихуа дэтхэнэ зы щІалэми зыхудогъазэ и адэ-анэм, и бынхэм, езыхэм я къэкІуэнум папщІэ хабзэм къемызэгъ гъуэгум къытекІыу мамыр гъащІэм къыхыхьэжыну. Апхуэдэ Іэмал иджыпсту щыІэщ.

Шынагъуэншагъэм и комиссар

Шынагъуэншэу гъуэгум щызекІуэным ехьэлІа «Шынагъуэншагъэр - дэтхэнэми и Іуэхущ» лъэпкъ саугъэтым и лауреатхэм я ціэхэр мы махуэхэм къраіуащ.

«ШЫНАГЪУЭНШАГЪЭМ и комиссар» лІэужьыгъуэм щытекІуащ полицэм и лейтенант, тІзунейрэ цІыху къегъэлыным ехьэлІа лэжьыгъэхэм хэта, КъБР-м щыІэ УГИБДД-м и ДПС-м и инспектор Нэгъуей Рэмэзан. Нэгъабэ инспекторым къригъэлауэ щытащ автомашинэм ису щыхупІэм ехыу псым хэхуа зыплъыхьакІуэр, апхуэдэ ищІэну хэту нэгъуэщі щіалэщіэ хэкіуэдауэ зэрыщытам щыгъуазэ пэтми. Куэд щіакъым мафіэ къызыщіэна автобусым ціыху

«Шынагъуэншагъэр - дэтхэнэми и Іуэхущ» лъэпкъпсо саугъэтыр хуагъэфащэ УФ-м и цІыхухэу е ІуэхущІапІэхэу гъуэгу шынагъуэншагъэр егъэф Іэк Іуэным хэлъхьэныгъэ хуэзыщІахэм. Абы и тыныр 2014 гъэм и щэкІуэгъуэм

Нэгъуей Рэмэзан ягъэлъапІэ

30 къызэрыришрэ.

ирагъэжьаш.

МЭЗКУУ Къанщобий.

зэрагъэбелджы-ЛАМКІЭ, абыхэм езыхэм я деж щэхуу щагъэпсэурт боевикхэр, ахэр зыхуейхэм яшэрт, Іэмэпсымэхэр иратырт, хабзэхъумэ Іуэхущіапіэхэм я лэжьакІуэхэм ятеухуа хъыбархэр хузэхуахьэсырт.

Абы къыдэкІуэуу я унэ лъапсэхэмрэ езы щІэпхъаджащІэхэмрэ къыщащам къагъуэтащ Урысей Федерацэм и щІыналъэм щащэну хуит ямыщІ хьэпшыпхэр.

КъБР-м и Бахъсэн район судым и унафэкІэ тІури къалъытащ Урысей Федерацэм и Уголовнэ кодексым и 208-нэ статьям и япэ, етІуанэ ІыхьэхэмкІэ къуаншэу. Зи суд ящІэхэм тезыру тралъхьащ зэрызэкІэлъыкІуэм хуэдэу илъэсищ, илъэсиплі лъэхъуэщым щагъэкІуэну.

> Урысейм и ФСБ-м КъБР-мкІэ и пресс-Іуэхущіапіэ.

ЦІыхухэм зэрызыхуагъазэм Іэ щІэзыдзахэр:

1. Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ ебэныным жылагъуэр къызэщІэгъэуІуэным телажьэ «Уи унагъуэм мамырыгъэ ирелъ» Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэгухьэныгъэ

2. Зауэм, лэжьыгъэм. ІэщэкІэ ЗэщІэузэда Къарухэм, хабзэхъумэ органхэм я ветеранхэм (пенсионерхэм) я Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ

3. «Афганистаным щекІуэкІа зауэм, щІыпІэ шхьэхуэхэм къышыхъуа зауэхэмрэ дзэ зэпэщІэтыныгъэхэмрэ я ветеранхэм я союз» Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ

4. КъБР-м къэрал кІуэцІ Іуэхухэмкіэ и органхэмрэ къэрал кіўэці дзэхэмрэ я ветеранхэм я жылагъуэ зэгухьэныгъэ

Политикэ партхэм я щІыналъэ къудамэхэм я фракцэу КъБР-м и

Парламентым щыІэхэр: 5. «Урысей зэкъуэт» фракцэ

6. КПРФ-м и фракцэ 7. «Захуагъэ здэщыІэ Урысей»

8. ЛДПР-м и фракцэ

зэгухьэныгъэ

9. «ЩхъуантІагъэ» фракцэ 10. Зауэм, лэжьыгъэм, ІэщэкІэ ЗэщІ узэда Къарухэм, хабзэхъумэ органхэм я ветеранхэм (пенсионерхэм) я Налшык къалэ жылагъуэ

11. «Гу къабзэхэр» щІыналъэ зэхуаку жылагъуэ зэщ Іэхъееныгъэ 12. «Нэфхэм я урысейпсо зэгухьэныгъэу ГуащГэдэкІ Бэракъ Плъыжь орденыр зрата» ныкъуэдыкъуэхэм я урысейпсо жылагъуэ организацэм и Къэбэрдей-Балъ-

къэр щІыналъэ зэгухьэныгъэ 13. Афганистаным щекІуэкІа зауэм ныкъуэдыкъуэ щыхъуахэмрэ дзэм хэту ныкъуэдыкъуэ хъуахэмрэ я «Зауэм ныкъуэдыкъуэ щыхъуахэр» урысейно жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъ-

къэр республикэ къудамэ 14. «Урысейм и Пенсионерхэм я союз» урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм хиубыдэ «КъБР-м и Пенсионерхэм я союз» Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ къудамэ

15. Балъкъэр лъэпкъым «Алан» Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ 16. Къэбэрдей-Балъкъэр Рес-

публикэм и «Адыгэ Хасэ» жылагъуэ зэгухьэныгъэ

17. «КъБР-м и ТхакІуэхэм я союз» жылагъуэ зэгухьэныгъэ 18. «Зыужьыныгъэ» псапащІэ

19. «Жан» Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэгухьэныгъэ 20. «Урысейм и щІалэгъуалэм я союз» урысейпсо жылагъуэ зэгу-

хьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ 21. Къэрэшей-балъкъэр щ алэ-

гъуалэм зегъэужьыным телажьэ «Эльбрусоид» фондым и Налшык къудамэ 22. «ТегъэщІапІэ» Къэбэрдей-

Балъкъэр щІыналъэ жылагъуэ зэгүхьэныгъэ 23. «Патриот» Къэбэрдей-Балъ-

къэр республикэ жылагъуэ зэ-ГУХЬЭНЫГЪЭ 24. Узыншагъэр хъумэным те-

щІыхьа псэукіэ зэтегъэувэнымкіэ, экологиемкіэ, физкультурэмкіэ, спортымкіэ, тэмакъкіыхьагъымкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ

25. «Дунейпсо Адыгэ Хасэ» жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я союз 26. «КъБР-м щыщу Абхъаз зауэхэм хэтахэм я союз» жылагъуэ зэгухьэныгъэ

27. КъБР-м и Кинематографистхэм я союз 28. «Урысейм и Художникхэм я

союз» урысейпсо творческэ жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ 29. «Налшык къалэм и щалэ-

гухьэныгъэ 30. «Налшык къалэ округым и цІыхубзхэм я союз» жылагъуэ зэгухьэныгъэ 31. «КъэщІэрэщІэжыныгъэ» ны-

гъуалэм я союз» жылагъуэ зэ-

къуэдыкъуэхэм ядэІэпыкъу Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэ-32. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и цІыхубз унафэщІхэм я ассоциацэ» щІыналъэ жылагъуэ зэгүхьэныгъэ 33. «Амра» лъэпкъ фонд зэгу-

хьэныгъэ 34. «Налъп» альпийскэ клуб Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ

жылагъуэ зэгухьэныгъэ 35. Азербайджан лъэпкъым и «Азери» щэнхабзэ центр 36. Полякхэм я «Зэныбжьэгъу-

гъэ» лъэпкъ щэнхабзэ центр

37. Урысейм щыпсэу ермэлыхэм я «Ахбюр» союзым и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэ 38. Урыс шэнхабээмрэ тхыдэмрэ

я «Вече» зэгухьэныгъэ 39. «Риони» куржы лъэпкъ щэнхабзэ центр 40. Къэзакъхэм я Тэрч - Балъкъ

щІыналъэ зэгухьэныгъэ

41. «Самчели» корей лъэпкъ щэнхабзэ центр 42. «Кодумаа» эстон лъэпкъ щэнхабзэ центр

43. «Туган Тел» тэтэр лъэпкъ щэнхабзэ центр 44. «Ныхас» осетин лъэпкъ щэнхабзэ центр

45. «Днипро» украин лъэпкъ щэнхабзэ центр 46. «Эллада» алыдж лъэпкъ шэнхабзэ центр

47. «Ватан» месхетие тыркухэм я лъэпкъ щэнхабзэ центр «Дагъыстэн» дагъыстэн лъэпкъ щэнхабзэ центр

ДэІэпыкъуэгъу хуэныкъуэхэм зыхуагъазэ

«Урысей зэкъуэт» политикэ партым и егъэблэгъапізу Налшык щыІэм я щхьэ Іуэхукіз къэкіуахэм щахуэзащ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм и депутат Щхьэгуэш Адэл-

НАЛШЫК къалэ щыщ Бэллэ ипхъу Алинэ КъБКъУ-м и тхыдэ къудамэр фІы дыдэу къиухауэ аспирантурэм щоджэ, ауэ илъэсит мэхъури лэжьапІэ игъуэтыркъым. Бзылъхугъэм и пхъур республикэм иригъэкІыну хуейкъыми, пщащэм ІэнатІэ гуэр къратыну щІэлъэІуу арат.

Щхьэгуэшым жиlащ апхуэдэ гукъеуэ республикэм ис ныбжьыщІэ куэдым зэра-Іэр, ауэ лъэіукіэ къыхуэкІуар имыгъэщІэхъуну, къыкІэлъыкІуэ къэкІуэжыгъуэм пщащэри зэlущэм кърагъэблагъэу епсэлъэну.

Ахъмэт Нинэ къызытекІухьари и бын Іуэхут. Абы и хуейхэм ящыщт, ауэ я Іуэхур хъыджэбзыр илъэс ещанэ щымыкІуатэм, щІыхуэ къащ- лъэ иритащ. хъуауэ Москва дохутыр ІэщІагъэм щыхуоджэ. Анэм зэрыжиІэмкІэ, фІы дыдэу еджэ хъыджэбзыр зыщІэс общежитымрэ и еджапІэмрэ егъэгузавэ. Езым щІыхуэр зэрызэпэжыжьэм гугъу ирегъэхь. епшынри, унащхьэр зэригъэхь.

Май къалэм щыпсэу Маноенковэ Еленэ и Іуэхур нэхъ дэІэпыкъуэгъухэр хэплъэгъуэт. Абырэ и щхьэгъусэмрэ зэрыныкъуэдыкъуэм щхьэкІэ унэ зратын тэу езыхэм къащэхун хуей хъуащ. Куэд дэмыкіыу унащхьэм псы къыпхыкіыу щіидзащи, бзылъхугъэр абы

● ЩэкІуэгъуэм и 29-р Анэм и махуэщ

Щхьэгуэш Адэлбий иужь иригъэхьэну бзылъхугъэр къигъэгугъащ, езым и жып къриха ахъшэкІэ унащхьэр хузэрихъуэкІынуи пса-

Журналистхэм я упщ эхэм щаритым, Щхьэжэуап гуэшым жиlащ цlыхухэр лъэ-Іуэныр нэхъыбэу къызыхэкІ щхьэусыгъуэхэр гъэм, быныр ирагъэджэным, абыхэм лэжьапІэ яІэным

зэрепхар. КъулыкъущІэхэм я Іуэху зехьэкІэм щегъэжьауэ псэупІэ-коммунальнэ ІэнатІэм къигъэщІ гугъуехьхэм щиухыжу упщІэ яІэщ депутатым къыщыгугъыу къыхуэкІуэхэм.

Щхьэгуэшым зэрыжиlам-кlэ, нэхъ ипэlуэкlэ зыкъыхуэзыгъэзахэм я процент 80м я Іуэхухэр хузэфіахащ, къэнахэм я нэІэ тригъэтщ.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

ФІыр зи плъапіэрщ фіы къызэхъуліэр

Тырку Республикэм щылажьэ КАФФЕД шэрджэс хасэхэм я Зэхуэсышхуэм хэт дилъэпкъэгъухэм я деж

Дунейпсо Адыгэ Хасэм къыбгъэдэкі фіэхъус гуапэкіэ зыфхудогъазэ КАФФЕД-м и Зэхуэсышхуэм кърихьэлІа псоми. Кавказ Хасэхэм я Федерацэр сыт щыгъуи хущІокъу Тыркум ис ди къуэшхэмрэ шыпхъухэмрэ хамэхэм хэмышыпсыхьыжынымкІэ, я бзэр, я хабзэр, щэнхабзэр яІэщІэмыхуу къэгъуэгурыкІуэнымкіэ, лъэпкъ хъугъуэфіыгъуэхэр щІыналъэ жыжьэм щахъумэнымкІэ Іэмалхэр къызэгъэпэщыным.

БлэкІа пІалъэм КАФФЕД-м и тхьэмадэ къулыкъур зыlэщlэлъа Хьэгъундокъуэ Яшари, лэжьыгъэм пэрыта гупми я гуащІэрэ акъылрэ халъхьащ дызыхэпсэукІ зэман мытыншым Тыркум щыІэ шэрджэс жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я къарур зрагъэуlуу лъэпкъым и псэкупсэ, щэнхабзэ хъугъуэф ыгъуэхэр хъумэным, зегъэужьыным, адэжь щіыналъэм хуаіэ зэпыщіэныгъэр егъэфІэкІуным, адыгэм къылъыкъуэк пъэпошхьэпохэр къиин къыхэмыкіыу зэфіэхыным, нэгъуэщі-

Си гугъэщ щэкіуэгъуэм и 29-м щыіэщ. Дэ иджыпсту дыкіэлъоплъ хэфхыну унафэщІымрэ ГъэзэщІакІуэ гупымрэ КАФФЕД-м и Хабзэм къигъэув къалэнхэм пэлъэщ, Дунейпсо Адыгэ Хасэм и мурадхэр дэзыlыгъ, лъэпкъым и lyэхуфlхэр зэфІэзых къару лъэщу къыткъуэувэну. «Зэманым декlур лІыфіщ», къетхьэжьами, дызыхэпсэукІ зэманым дедгъэкІуфрэ дыщыпсэу къэралхэм зедгъэзэгъыфу дыкъызэдэгъуэгурыкІуэмэ, ди мурадхэр къызэрыдэхъулІэнум шэч къытесхьэр-

къым. Фэ зэрыфщІэщи, ДАХ-м и Гъэзэщіакіуэ гупым и япэ зэіущіэр Анкара шэкіуэгъуэм и 28-м щедгъэкіуэкіыну дызэгурыіуауэ щытащ. Ауэ махуэ зыбжанэ и пэкІэ Тыркумрэ Урысеймрэ я зэхуаку къыдэхъуа щІэщхъум ди мурадхэр къызэпиудащ. Аращ дунейм и хабзэр - политикэ иным и зегъэкІуэкІэмрэ къэралыгъуэхэм я зэхущытыкІэмрэ лъэпкъ мащІэхэр щыхилъафэ

къэрал лышхьэхэм къахь унафэхэмрэ дунейм мамырыгъэр щызэтегъзувэжыным теухуауэ ящІэхэмрэ. Дыщогугъ Тыркумрэ Урысеймрэ я зэныкъуэкъур куу мыипэкІэ зыгъэкІуатэ, и гукъеуэхэр хъуу, къэралитІми я сэбэпынагъ зыхэлъ хэкІыпІэ къагъуэтыну. Анкарарэ Мэзкуурэ я зэхущытыкІэм ди жеlэ адыгэм. Сыт хуэдэ Іуэху лъэпкъ Іуэхури елъытауэ щыщыткіэ, дримыгузэвэн тлъэкіыркъым. ФІыр зи плъапІэрщ фІы къызэхъулІэр. Ар ди гъуазэу щытыкІэр щыгугъу лъэхъэнэм къриубыдэу хэхэсхэмрэ хэкурысхэмрэ ди къару псори къызэкъуэдвгъэхи, гу къабзэкІэ лъэпкъ Іуэхум дыхуэвгъэлажьэ!

> ПщІэ къыфхуэзыщІ СЭХЪУРОКЪУЭ Хьэутий, Дунейпсо Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ.

> > Налшык къалэ, 2015 гъэ, щэкІуэгъуэм и 27.

Быным я нэху, гъащІэм и гъуазэ

Бзылъхугъэу щыІэм я нэхъ лъапІэм, анэм, и махуэр ди къэралым зэрыщагъэлъапІэрэ илъэс 20-м нэсащ. Абы теухуа Унафэ щхьэхуэ УФ-м и Президентым къыдигъэкlavэ щытащ 1998 гъэм. Абы ипкъ иткlэ, Анэм и махуэр гъэ къэс тохуэ щэк Гуэгъуэ мазэм и иужьрей тхьэмахуэ махуэм. Мы гъэм ар хуэзащ щэк уэгъуэм и 29-м.

АНЭМ хуэдэу псэ хьэлэлрэ бзэ ІэфІрэ, гу зэІухарэ Іэ щабэрэ Тхьэшхуэм зрита абы къигъэщ а къэхъугъэхэм зэрахэмытыр хьэкъш игъащІэми. Быным я нэху, я гъащІэ гъуазэ а цІыхум и псэр абыхэм сыт щыгъуи яхузэІухащ, и сабийм папщІэ сыт хуэдэ гугъуехьми пэщІэтыфынущ ар, и псалъэхэмрэ ІуэхущІафэ нэхъыщхьэхэмри зыхуэгъэпсар и щіэблэр фіым, дахэм хуэущиинырщ, гъуэгу захуэ тегъэувэнырщ. Аращ быным и дунейр хуэзыгъэнэхур, и гъащ эр хуэзыгъэІэфІыр.

Анэращ гъащІэ къыдэзытари, къэхъугъэу щыІэм я къежьапІэри. Анэпсэр дапщэщи хущІокъу быныр зэрихъумэным, абы хуэдэу зыми зыхищІэфынукъым быным и гукъеуэри гузэвэгъуэри. Анэ лъагъуныгъэмрэ лъэкІыныгъэмрэ куэдкіэ елъытащ быным и Іуэхур адэкіэ зэрыхъунур. абы гъащІэм щигъуэтыну увыпІэр. Ди анэхэращ тхэлъ хьэл-щэнхэм я нэхъыфІхэр къытхэзылъхьэфыр, ахэращ ди насыпыр зэтеувэнымкІэ гугъу зыкъыддезыгъэхьыр. Аращ адыгэ псалъэжьым «Анэр нэм хуэдэщ» щІыжиІэр.

Анагъэм пылъ къалэнхэр нэхъ тэмэму зэф эха хъун папщІэ, ди къэралым щолажьэ социальнэ проект хэхахэр. Абыхэм ящыщ дэтхэнэри анэхэм я пщІэр хэзыгъахъуэщ, я лъабжьэр мылъкукІэ щІэзыгъэбыдэщ, я къалэнхэр къащызыгъэпсынщіэщ. Аращ зыхуэгъэпсар къэрал унафэкіэ яубзыхуа а махуэшхуэри. Абы иджыри зэ къегъэлъагъуэ дэтхэнэ цІыхум и дежкіи анэм мыхьэнэуэ иіэр, дыкъэзылъхуам гулъытэ хэха зэрыхуэщ ыпхъэми аргуэру гу лъыдегъата

Махуэшхуэмкіэ дохъуэхъу анэ псоми. Я бынхэм хуаіэ мурадхэр къайхъулізу, абыхэмкіз яіз хъуэпсапізхэр нахуапіз хъууэ, къащіэхъуэ щіэблэм я гулъытэ щымыщізу, абыхэм я гузэвэгъуэ ямылъагъуу, гукъыдэжрэ дэрэжэгъуэрэ быным кърату куэдрэ Тхьэм игъэпсэу. А фІыгъуэр - анэр - зиІэхэми куэдрэ Тхьэм къахуихъумэ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Мы махуэхэм

Щэкіуэгъуэм и 28,

♦Албанием и щхьэхуитыныгъэм и махуэщ **♦ 1942 гъэм** Къэбэрдей-

Балъкъэр партизан гупыр ♦КъБР-м и цІыхубэ артист-Жэмтхьэлэ Ипщэ щыІэ нэ- кэ, УФ-м щІыхь зиІэ и артистмыцэ гарнизоным теуащ, хэщІыныгъэшхуи иритащ.

лащхьэ Тегеран къыщызэ-Іуахащ къэралищым -СССР-м, США-м, Инджы- ремстрой» ОАО-м и уналызым - я унафэщІхэу Сталин Иосиф, Рузвельт и ныбжьыр илъэс 61-рэ Франклин, Черчилль Уинс- ирокъу

тон сымэ зыхэт конференсизмэм и лъабжьэр зыгъэтІылъахэм ящыщ Энгельс Фридрих къызэра-

ирокъу. ♦Урыс усакіуэ Блок Александр къызэралъхурэ илъэси 135-рэ ирокъу.

илъэси

Филологие щІэныгъэхэм я доктор, Социалист Лэжьы- тым зэритымкіэ, Налшык гъэм и Лыхъужь, РАН-м и пшэр техьэ-текlыу щыщытыакадемик Лихачёв Дмит- нуш. Хуабэр махуэм градуси рий къызэралъхурэ илъэси 109-рэ ирокъу.

♦УсакІуэ, тхакІуэ, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь Симонов Константин къызэралъхурэ илъэси 100 ирокъу.

♦Къэрал лэжьакІуэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым шэнхаб- и махуэр шагъэлъапіэ. зэмкІэ и министру, респуб-

ликэм и Совет Нэхъышхьэм и Президиумым и секретару щыта Уэрсей Фаинэ къызэ-89-рэ ралъхурэ илъэс

ирокъу. ♦Хормейстер, УФ-м щІыхь зиІэ и артист Бицу Юрий и 76-рэ ныбжьыр илъэс

кэ Шортэн Аллэ къыща-

лъхуа махуэщ. ♦1943 гъэм Ираным и къа- ♦КъБР-м щіыхь зиіэ и ухуакІуэ, техникэ щІэныгъэхэм я кандидат, «КъэббалъкъфэщІ ГъуаплъащІэ Алексей

♦КъБР-м щІыхь зиІэ и журналист, «Кабардино-Бал-♦Нэмыцэ философ, марк- карская правда» газетым и редактор нэхъыщхьэ Болэт Арсен и ныбжьыр илъэс 52-рэ ирокъу.

195-рэ ♦Къэрал лэжьакІуэ, политик, КъБР-м щІыхь зиІэ и юрист Дыщэкі Мадинэ къыщалъхуа махуэщ.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сай-7 - 9, жэщым градуси 3 - 4

Щэк<mark>Іуэгъуэм и 29</mark>, *щэбэт*

щыхъунущ.

♦Урысей Федерацэм Анэм **♦**Албаниер нэмыцэ зэрып-

Дунейм и щытыкІэнур

пшэр техьэ-текІыу щыщыты-

ЩэкІуэгъуэм и 30, *блыщхьэ*

♦Унагъуэ псэущхьэхэм я

♦ 1571 гъэм Къэбэрдей пщы

рие и адэр) дунейм ехы-

ціэрыіуэ Суворов Алек-

♦ 1939 гъэм совет-фин за-

♦ 1968 гъэм Гагарин Юрий и

налист Твен Марк къы-

зэралъхурэ илъэси 180-рэ

Дыщэ медаль ягъэуващ.

шал цІэр къыфІащащ.

уэм щІидзащ.

дунейпсо махуэщ

«pogoda.yandex.ru» сай-

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал универ- сурэтхэр. Дэтхэнэ сурэтми хэплъагъуэрт ситетым иджыблагъэ щагъэлъэп аш пъэпкъ хабзэхэмрэ нэшэнэхэмрэ. «Мамэ и гущэкъу уэрэдыр» зыфІаща щІыналъэпсо ныбжьыщІэ фестивальзэпеуэм щытекІуахэр. Абы хэтащ ди республикэм, Къэрэшей-Шэрджэсым, Шэшэным, Ингушым, Дагъыстэным, Осетие Ищхъэрэ-Аланием, Ставрополь крайм, Москва къалэм щыіэ ныбжьыщіэ художественнэ школхэм я гъэсэнхэр, университетым и егъэджакІуэхэмрэ студент-

КЪЫТШІЭХЪУЭ шІэблэм псэкупсэ, хэкупсэ гъэсэныгъэ етыныр, анэм хуаіэ гулъытэмрэ хуащі пщіэмрэ нэхъри хэгъэхъуэныр, ябгъэдэлъ художественнэ зэчийм зегъэужьыныр зи къалэн нэхъыщхьэхэу щыта зэпеуэм и утыку щагъэлъэгъуащ анэмрэ бынымрэ я зэхущытыкІэ гуапэр, хуабэр къызэрыщ сабий

♦ 1899 гъэм Испанием «Бар- ныбжьыр

газетым и япэ номерыр къы- щыхъунущ.

селона» футбол клубыр ирокъу.

гъэкІыжа (1944 гъэм) ма-

къыщызэрагъэпэщащ.

Иджыпсту дунейм и топ-

джэгу гуп нэхъ лъэщхэм ар

♦ 1924 гъэм къызэрагъэпэ-

щащ Дыкъэзыухъуреихь ду-

нейр хъумэнымкІэ Урысей

♦ 1941 гъэм Петрищевэ къуа-

жэм (Москва хыхьэ область)

нэмыцэ фашистхэм парти-

занкэ Космодемьянская

хэщіапіэр кърагъэіуэтэну

диз бэлыхь фашистхэм

трагъэлъами, ар къахуэдзы-

хакъым. Къигъэлъэгъуа ха-

хуагъэм папщІэ СССР-м и

Совет Нэхъыщхьэм и Прези-

цІэр фІэщыным теухуауэ.

теухуа унафэ къащтащ.

♦ 1945 гъэм Югославие Фе-

♦Политик, Франджым и 22-

нэ президенту щыта Ширак

Жак и ныбжьыр илъэс 83-рэ

◆Генерал-лейтенант. УФ-м

деративнэ ЦІыхубэ Рес- ирокъу.

Зое (Таня) щхьэпылъэ ща- жащ.

щІащ. Партизан гупым и ♦1794 гъэм урыс дзэзешэ

хъыджэбз ціыкіум сыт хуэ- сандр генерал-фельдмар-

публикэ къызэрыунэхуам ♦Инджылызым и премьер-

демьянскэм зэрымыпсэужу бгъэм и теплъэр.

псо зэгухьэныгъэр.

ящыщщ.

дагъэк ащ.

Зэпеуэм щытекІуауэ къалъыта ныбжьыщІэхэм гуапэу ехъуэхъуащ КъБКъУ-м и проректор Барасбиев Муслимрэ университетым гъэсэныгъэ лэжьыгъэмкІэ и Іэнатіэм и унафэщі Джэджырэ Хьэчимрэ.

 Фи Іэдакъэм къышІэкІа сурэтхэм къагъэлъагъуэ фи анэхэм яхуви элъагъуныгъэр, яхуэфщі пщіэмрэ нэмысымрэ, жаlащ абыхэм. - Дэ хуабжьу догуфіэ фэ фхуэдэ сабий зэчиифІэ къызэрытщІэхъуэм папщіэ. Фи ехъуліэныгъэхэм хэвгъэхъуэну ди гуапэщ.

Зэјущјэр я уэрэдхэмкіэ ягъэдэхащ КъБКъУ-м и творческэ гупхэм. Къинэмыщауэ, зэпеуэм хэта ныбжыыщахэми ягъэзэщіащ езыхэр зэгуэр зыщіэжеикіыу щыта гущіэкъу уэрэд ціыкіухэр.

ТАМБИЙ Линэ.

хъуакіуэхэм къыщыіэщіа- щіыхь зиіэ и ухуакіуэ, техни- министру, зыхъумэжыныкэ щІэныгъэхэм я доктор гъэмкІэ министру щыта, Но-Хьэмхъуокъуэ Руслан и бель и саугъэтым и лауреат илъэс 62-рэ Черчилль Уинстон къызэралъхурэ илъэси 141-рэ

◆Адыгей обкомым и япэ сетым зэритымкіэ, Налшык кретару лэжьа, СССР-м и генеральнэ консулу Болга-♦ 1917 гъэм ЦІагъуэ Нурийрэ нущ. Хуабэр махуэм градуси рием илъэсиблкіэ щыіа Бэр-Дым Іэдэмрэ «Адыгэ макъ» 5 - 6, жэщым градуси 4 - 5 зэдж Нухь къызэралъхурэ

илъэс 90 ирокъу. ♦УФ-м щІыхь зиІэ и дохутыр Жылокъуэ Зинаидэ къыщалъхуа махуэщ.

♦КъШР-м щыщ къулыкъущІэ, япэ класс зиІэ къэрал чэнджэщэгъу, ЩІДАА-м, МАИ-м, МАДЕН-м я акадеуэлий Идар Темрыкъуэ (Ма- мик **Темыр Умар** и ныбжьыр илъэс 83-рэ ирокъу.

> ♦Медицинэ щІэныгъэхэм я кандидат **Балъкъыз Вя**чеслав и ныбжьыр илъэс 40 ирокъу

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сай-

тым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси диумым 1942 гъэм мазаем и ♦1993 гъэм Урысейм и гербу 8 - 12, жэщым градуси 5 - 6 16-м унафэ къищтащ Космо- къащтэжащ щхьит і зыфіэт щыхъунущ.

> Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Уи гъунэгъур бзаджэмэ, щІы хущынэ.

УнафэщІыр ярегъэцІыху

Къэрал кіуэці Іуэхухэмкіэ министру КъБР-м щыіэ полицэм и генерал-майор Ромашкин Игорь Урысей МВД-м Шэджэм куеймкіэ и къудамэм щізуэ ягъзува унафэщІыр - юстицэм и полковник Хьэндэхъу Ахьмэд Ахьмэд и къуэр - гупым яригъэцІыхущ, икІи ехъу-ліэныгъэ иіэу хабзэм хуэлэжьэну ехъуэхъуащ.

ЗЭІУЩІЭМ кърихьэлІат Шэджэм район адми- унафэщ у щыта полицэм и нистрацэм и Іэтащхьэ полковник Къармэ Анзор Ахъуэхъу Къанщобий, Шэджэм район судым и унафэщ Тхьэзэплъ Алексей, Шэджэм районым и прокурор, юстицэм и чэнджэжаlащ къалэным пэрыувам гъащІэм сыт и лъэнызэрызыщІагъэ-

Нэхъапэм къудамэм и Урысей МВД-м Налшык къалэмкІэ и управленэм и штабым и унафэщІу ягъэу-Хьэндэхъу Ахьмэд Ахь-

щэгъу нэхъыжь Мокаев мэд и къуэр 1977 гъэм мэ-Сослъэн сымэ. Абыхэм къуауэгъуэм и 17-м Къэбэрдей-Балъкъэрым и Бахъсэн къалэм къыщалъхуащ. 1999 гъэм Экономикэмрэ правэмкіэ Кисловодск дэт

институтыр къиухащ. Къэрал кіуэці ІуэхухэмкІэ органхэм 1994 гъэ лъандэрэ щолажьэ. Унагъуэщ, сабииті иіэщ.

> Къэрал кіуэці ІуэхухэмкІэ министерствэу КъБР-м щыІэм и

КъБР-м и Жылагъуэ палатэм хагъэхьэну етІуанэ гупыр хах

гъэхэм я кандидату 34-рэ бюллетенхэм хъур. иратхауэ щытащ. Пхъэидзэм кърикІуахэм япкъ иткіэ, КъБР-м и Жылагъуэ палатэм

хагъэхьащ цІыху 18. ІэІэтым кърикІуахэм щытепсэлъыхьым

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и палатэм и ещанэ хэхыгъуэм хэтхэр тэмэму Жылагъуэ палатэм и ІуэхукІэ» КъБР-м и икІи сэбэпынагъ пылъу зэрылэжьэнур, Законым тету жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым граждан жылая шІыналъэ къудамэхум, шІыналъэ зэ- гъуэ ІуэхушІапІэхум зыщегъэужьынымкІэ хуаку, щІыналъэ жылагъуэ зэгухьэны- куэд зэрызэфІагъэкІынур и фІэщ зэры-

КъБР-м и Жылагъуэ палатэм республикэм щыіэ щіыпіэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм къабгъэдэкІыу хагъэхьэну ещанэ гупыр КъБР-м и Жылагъуэ палатэм нобэм КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и тхьэмадэ ирихьэлІзу хэт цІыху 36-м дыгъэгъазэ Берд Хьээрэталий къыхигъэщхьэхукащ мазэм хахынущ.

Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я щІыналъэ къудамэхэм, щІыналъэ зэхуаку, щІыналъэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лІыкІуэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм и ещанэ хэхыгъуэм хагъэхьахэр

№ п/п	Жылагъуэ зэгухьэныгъэм зэреджэр	Палатэм хагъэхьахэр
1	«Алан» Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэгухьэныгъэ	Абшаев Магомет ТІэхьир и къуэр
2	«Нал цІыкІу» сабий щэнхабзэ псэпащІэ зэгухьэныгъэ	Ашэбокъуэ Дамир Ар- сен и къуэр
3	КъБР-м и Журналистхэм я союз	Болэт Арсен Хьэбыж и къуэр
4	Къэбэрдей-Балъкъэр щэнхабзэ жылагъуэ фонд	Дадашев Агабаба Ай- дын оглы
5	«Адыгэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр зэзыгъэуlу совет» Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэщlэхъееныгъэ	Къалмыкъ Жылэбий Адэлбий и къуэр
6	Къэбэрдей-Балъкъэр щэнхабзэ жылагъуэ фонд	Канунников Анатолий Данил и къуэр
7	«Алан» Къэбэрдей-Балъкъэр жылагъуэ зэгухьэныгъэ	Караев Расул Шара- будин и къуэр
8	«Урысейм и хьэрычэтыщІэ цІыхубэхэм я ассоциацэ» ООО-м и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ	Котляровэ Марие Абрам и пхъур
9	«КъБР и муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэ	Маслов Николай Александр и къуэр
10	«КъБР-м и промышленникхэмрэ хьэрычэтыщІэхэмрэ я республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ	Мэшыкъуэ Хьэсэнбий Хьэмид и къуэр
11	«Автомобилистхэм я урысейпсо зэгухьэныгъэ» ОО-м и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ	Павленкэ Владимир Порфирий и къуэр
12	«Урысейм и Композиторхэм я союз» ООО-м и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ	Темыркъан Борис Хьэту и къуэр
13	КъБР-м и Пенсионерхэм я союз	Тхьэзэплъыж Мурат ТІулэ и къуэр
14	«Адыгэ Хасэ» Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ	ХьэфІыцІэ Мухьэмэд Мусэбий и къуэр
15	Автотранспортымрэ гъуэгу хозяйствэмрэ я лэжьакlуэхэм я профсоюзхэм я Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэ	ХъуэкІуэн Мурат Хьэз- рэталий и къуэр
16	«Урысейм и Юристхэм я ассоциацэ» урысейпсо жылагьуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ къудамэ	Целоусовэ Анусэ Азэмэт и пхъур
17	УФ-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и лэжьакІуэхэм я профсоюзым и Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэ	Щэрдан Нодар Іэбу и къуэр
18	Зауэм, лэжьыгъэм, ІэщэкІэ ЗэщІэузэда Къарухэм, хаб- зэхъумэ органхэм я ветеранхэм (пенсионерхэм) я Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэ	Шыхъуэбахъуэ Мухьэ- мэд Хьэбас и къуэр

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэмрэ КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и лэжьакlуэхэмрэ Парламентым и япэ, етlуанэ хэхыгъуэхэм я депутату щыта Лъэпщокъуэ Хьэжысмел Сулът ан и къуэм хуогузавэ абы и щхьэгъусэ КІуащ Эммэ Іэюб и пхъур зэрыліам къыхэкіыу

«Топонимика»-кІэ зэджэр

Пасэрей алыджыбзэм къытепщіыкіа а псалъэм («topos» - «щыпіэ», «onoma» - «ціэ», «фіэщыгъэ») <u>бзэщІэныгъэм и зы къу-</u> дамэ псо къызэщ рагъзу-

Ш ІЫ ХЪУРЕЙМ и гущіы-Іум щыхагъэбелджы-лыкі щіыпіэхэм ціэ зэрыфіащ щіыкіэр, абыхэм кърагъэкІыр, я тхыкІэр, я къэпсэлъыкІэр, зэманым зэрызригъэхъуэжыр зэхэгъэкІыным, къэхутэным телажьэ щіэныгъэр лъэ быдэкІэ мы дунейм зэрыщыуврэ куэд щакъым. Ауэ щІыналъэм и зэхэлъыкІэм «ирапэс» фІэщыгъэхэм я ІукІэм дихьэхыу, ахэр зигу изыубыдэ, уеблэмэ, зэхуэзыхьэс цІыхухэр сытым щыгъуи щыІащ.

Дэтхэнэ зы къэралми и гъуэхэмрэ къахэкіа фіэщІэныгъэр, - и тхыгъэхэм ящыщ зым и гупсысэхэмкІэ къыщыддогуашэ щІыпіэціэхэр джынымкіэ щіэныгъэлі ціэрыіуэ Мурзаев Эдуард. - ЩІыналъэм и зэхэлъыкІэр Сабийм зыгуэр къыгурыІуэ ириубыдэ ящыщщ щІыпіэціэхэр.

«ЦІэ-унэцІэ» яІэщ хыхьэхэми, хъупІэхэми, псыпцІэхэми, къуэкІийхэми, псы ежэххэми, къалэхэми, къуажэхэми, ахэр зыхиубыдэ нэхъыбапІэм зэдэарэзыуэ къэралхэми. Шэч хэлъкъым къыхагъэщ, тхыдэм къы-

щІыпІэцІэхэр лІэщІыгъуэкІэрэ «хъугъуэфІыгъуэу» зэрыщытым.

Мурзаевым зэрыжиІэмзиІэщ лъэхъэнэ зэхуэмы- ахэр зыджхэм, я нэхъ малингвистикэм, тхыдэм, гео- гъэм быдэу зэрыпыщІам. щыгъэхэр зэхүэзыхьэсыж графием хащіыкіыу щытын хуейщ.

къэзыгъэлъагъуэ, абы ехьэ- и фІыгъэкІэ, анэдэлъхубліа дэтхэнэ зы фіэщыгъэри зэм е абы и лъабжьэгъу адмыхьэнэ гуэр имыlэу ду- рей бзэхэм хэбзэхыкlыж нейм къытехьакъым, зыхуэкъэзыгъэлъа- гъэзам ауэ сытми кІэрапха- тенэм. гъуэ щІыпІэцІэхэр икъусы- къым. Языныкъуэ псалъэкъужкІэ гъэщІэгъуэну икІи хэр гурыІуэгъуейуэ къы- гъуэгуанэ плъыфэбэу зэхэухуэнащ. щіытщыхъумищхьэусыгъуэ лъэпкъым и гупсысэкіэмрэ иіэщ: бзэхэм замыхъуэжу, и щэнхабзэмрэ я щіэинщ, зэрыхъуу, япэ дыдэу игу ахэр зы пІэм идиихьауэ зэман блэкІамрэ ди нобэпсалъэхэм щыткъым, абыхэм за- мрэ я гъуазэщ, дунейм цІыужьыху жыlэгъуэ гуэрхэр хухэр къызэрытехьэ лъанмэбзэх, нэгъуэщІхэр ду- дэрэ къагъэщІ «тхыпхъэхыжьейхэми, нейм къытохьэ, апщІонгубгъуэ щхьэхуэхэми, Іуащ- дэхункІи языныкъуэ пса- жиІауэ щытащ топонимилъэхэм къарыкІыр тхузэхэгъэкІыжыркъым.

ЩІэныгъэліхэм

ціыхубэм щыхъу-къыщыщіэхэр зэкіэкъагъэ- лъыгъэкІуауэ къыщыгъэщlа, къагупсыса, зэхалъхьа лъэгъуэжа «гъуджэу» («утыку зэјухауэ») топонимикэр зэрыщытри къэхъукъащ1э телъыджэхэм теlукіа хъыгъащіэм, и убзыхукіэ-зэхэ- кіэ, топонимикэр (щіыпіэ- барыжьхэр языныкъуэ фіэтыкІэм мыхьэнэшхуэ щы- цІэхэр) зэхуэзыхьэсыжхэм, щыгъэхэм я щІыбагъ зэрыдэтри. А зыр и пщалъэщ дэхэмрэ бээ зэмылізужьы- щіэрауэ, щіэныгъищым: топонимикэр тхыдэ щіэны-

> Бзэ щІэныгъэр и щыхьэтщ, щІыпІэцІэхэр къызэ-Шіыналъэмизэхэлъыкіэр режьам хуэдэу зэрахъумам хъуа псалъэхэр къызэрызэ-

> > «ЩІыпІэцІэхэр зэпызыупщІа щІыпхъэ» гъуэзэджэщ», кэр джыным зэман күэд тезыгъэкІуэда академик я Михачёв Станислав.

> > > ХЬЭТЫКЪУЭ Щауапціэ.

<u>Узыхуейр умыщІэжу</u> <u>щхьэукъуэрилэ ухъуарэ</u> дунейм утезашэу щІэбдзамэ, уи псэм и хущхъуэгъуэри, зыхуэчэму къилъыхъуэри щіэщыгъуагъэкіэ гъэнщіа, зыхимыщіыкіы щітам лъэзыгъэіэс гъуэгуанэ тельы джэрщ, укъыщыщІидз щІыпІэхэм къыщыпхукъыщыпхукъуэкІ теплъэгъуэхэмрэ уи нэгу зыщезыгъэужь къэунэхуныгъэхэмрэ гу зэјухакіэ уазэрыпэджэжырщ.

ЛДЖЫРИ къыздэсым узыщымыгъуазэрэ къыплъэмы Іэсыщэу къе-кlyэкla щы Іэкlэ-псэук Іэхэм, уздэщымыІа щІыпІэхэм зекІуэ гъуэгуанэм ущыхуашэкІэ, укъыздыщыщІидзам, «уарэ, аргуэру сыкъыщыпсэужаи!» жыуигъэlэу, зэщlэнауэ щыта уи Іэпкълъэпкъри къыщызэщоуж, уи псэри тыншыгъуэ гуэрым шыхешэж. Абы къыдэкІуэуи, пІейтеиныгъэ хьэмул иу еІшы сехие дехтемел и къеуэкІэм арэзы укъищІрэ къэщіыгъэм и Іэфіыгъэр зыхэпщІэу, уи псэм къарукъызэрыхыхьэжыр νшІэ къапщІэу, нэхугъэм зыхубошииж.

Гукъыдэжыр къэзыІэт зэхъуэкІыныгъэ телъыджэхэм я къежьапІэри гум апхуэдэ псэхугъуэ къыхэзылъхьэжри зекіуэ гъуэгуанэм къыщыбдэунэху теплъэгъуэхэм нэ щІэщыгъуэкІэ уазэрыІуплъэрщ, умыцІыхуу щытам «сыкъызэфІигъэщІэнущ» хужумыІэу, «къоджам» узэрыпэджэжырщ. Апхуэдэ нэщэнэр хахуагъэм, лІыгъэм я

зы къэкІуэгъуэуи къалъытэ. Лъэныкъуэ куэдкІэ узыузэщІ, узыузэд, узыпсыхь, къаруущІэхэр къыпхэзылъхьэ, уи акъылыр нэхъ жан зыщі щытыкіэщіэм япэхэм къыпфІэмыІуэхущэу, къыумыдзащэу щыта Іуэхугъуэхэм утрагъэгушхуэ, ухашэ, уи гур гукъэкІыфІхэм яхузэІуегъэх, абыхэм къадэкІуэуи, гъащІэр хьэлъэ къыпщызыщІу щыта гупсысэ лейхэми уакъы-

хешыж Дауи, дэ тщыщ дэтхэнэ-ми ипэкІэ дымыгъэунэхуам гъунэгъу зыщыхуэтщІкІэ, зы мащІэкІэ нэхъ мыхъуми дыкъимыгъэгузэвэнкІэ Іэмал иІэкъым. Ар гурыІуэгъуэщ, ауэ, итlани, гъуэгуанэу ды-зытехьэм ди гущlэм аддэ жыжьэу къыщызэщІигъастэ (къыщызэщІищІэ) хъуэпсэгъуэ бзийхэм дэтхэнэ ди зы лъэбакъуэри чыгъуафІэ ящІ, ди псэмрэ ди пкъынэлъынэмрэ зыхэзыгъэбыдыхьауэ хэлъа щтэ Іэщтэблагъэхэр хагъэкъэбзыкІыж, хагъэкІуэдыкІыж, икІи, абыхэм я мызакъузу, дэ езым къаруущІэхэр зэрыщыту къытхалъхьэжри, гукъыдэжкіэ гъэнщіа зыхэщіэ телъыджэ гуэрым дыхашэж.

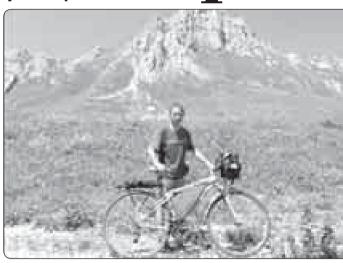
Ипэкіэ здэщымыіа щіыпіэхэм къыщыпкъырыхьауэ шыта нэжэгужагъэр цІыхум абы иужькі зэи шыгъўпшэжынукъым икІи апхуэдэ шытыкіэм ар зэгуэр изы-шауэ щыта щхьэусыгъуэм къытригъэзэжурэ игъэлъыхъуэнущ. ЗэрыгурыІуэгъуэщи, зи гугъу тщіы «тыгъэ лъапіэм» и пщалъэрэ «зекlуэр зыщигъыхьэу», тыншыгъуэ здыщыхуамыгъэхьэзыра щІыпіэхэм зэразрипщытарщ икіи зэралъэІэсарщ.

Лъакъуэрыгъажэм пэсщі щыіэтэкъым

少къыщыщІэдзауэ

• Урыху и псыхъуащхьэхэмкІэ

Цигор жьанэ

къуэрыгъажэкІэ къэжыхьыныр, пэсщі щымыіэм хуэдэу, фІыуэ слъагъуу сыкъекІуэкІащ. Абы сытесу сыздынэмысын щымыГэу нэхъ балигъ сыщыхъуахэми къысщыхъурт.

ANUIS MANS

къым и гуащіэмрэ и къару мащіэмрэ фіэкіа нэгъуэщі узыщыгугъын ббгъэдэмылъу, гъуэгуанэ пыухыкІа гуэрым зеппщыту ар къыщыкъыппкърохьэри узэщ ещтэ, псом хуэмыдэжу узытехьа «лъагъуэр» узэрыщымыгугъауэ щІэщыгъуагъэ телъыджэхэмкіэ гъэнщіа къэкіухьыкІэм щыхуэкІуэжхэм

Сигу къинэжа апхуэдэ си зекіуэ нэхъ «щіагъуэхэм» яшыш зыуэ къыщіэкіащ, лъакъуэрыгъажэкІэ Налшык сыдэшэсыкІыу сыкъыщыхъуа Лэскэн ЕтІуанэ къуажэм япэ махуэм къриубыдэу сынэсауэ зэрыщытар, нэху сыкъыздыщекіа псыхъуэм сыдэту, къыкІэлъыкіуэ пщэдджыжьым километр 20 хуэдизкІэ иджыри сыдэжеижу, абдежым гъуэзыщригъэбгъунлъэкІ Осетиемкіэ есіуэнтіэкіауэ зэрыщытар, а Іэхэлъахэм Къэбэрдей-Балъкъэрым нэхъ къыщытпэгъунэгъу Ираф куейм и къуажащхьэ Шэгуолэ (Чикола) зэрыхуэзунэтар, аргуэрыжьу ипщэ лъэныкъуэ зысщІу километр 22 хуэдизкІэ сызэрыдэжеяр, тіуащіэ абрагъуэм Урыху къыщыдэкъуэлъыкІхэм деж зэвыбзэу зыщызэхуишэ жьанэжьым шэджагъуэ сызэрыІушэсар, мыхъуу зыплъыхьынкіэ сыщрикъум ищхъэрэ лъэныкъуэ зысщІу а щіыпіэ дахэм сыкъызэрыІукІыжар, бгыр сыбгынэу тафэм сихьэжами, а къуэ дыдэм и лъабжьэхэмкіэ аргуэру сыдыхьэжу, Хьэтуей адыгэ къуажэжьым ипщэ-ІуэкІэ къегъэщІылІа и щІы-

сыкъызэрыщыхутар, пшапэ зэхэуэгъуэр къызэрыблэгъам гу лъыста пэтми, Налшык - Владикавказ гъуэгу нэхъыщхьэу «къызэхуэдэкіэ абы къетар, ліыгъэр Джэм» сыхуемыплъэкіыу, ерыщагъри зытезгъакІуэу, а махуэм сыкъызыдэкіа Лэскэн ЕтІуанэ жылэм мэз лъапэ защіэкіэ сыхуэкІуэжауэ зэрышытар...

Си «гъущІышымрэ» сэрэ зекІуэ дыкъыщежьэм «мураду» тщІам дытемыкІынумэ, Ираф куейм и къуажа-щхьэ Шэгуолэ здэщыІэ →ЫЩЫНЭХЪ щіалэхэм лъэныкъуэмкіэт здэдгъэзэн зидмылъэфыхьу лъа- хуейри,

икІи гуитІщхьитІ зыдмыщІу абыкіэ етіуэнтіэкіащ.

Лэскэн Езанэ, Шэгуолэ осетин жылагъуэхэр зэпызыщІэ километр 18-р тыншу къызэзнэкІащ. А тІум я зэхуаку дэт Толдзгун, Хъазни-Езы «гъущіышым» къи- дон къуажэхэм сыкъыщы-щынэмыщіа, уи іэпкълъэп- мыувыізу саблэжащ.

Иужьрейм дежщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и бгыщхьэхэр зи къежьапІэ Хъырзынэ псыр езым нэхърэ нэхъ иныж Урыху щыхэлъэдэжыр. зэбнэкікіэ, зыми иумылъы- А щіыпіэм узыщрихьэліэ тетыфын гурыфІыгъуэ гуэр плъэгъуэр (тІуащІэр) къызэрымыкіуэу дахэщ. Нэм къиплъыхь Іэгъуэблагъэм апхуэдизкІэ узыІэпешэри, «Урыхужь телъ лъэмыжыжым сызэрытелъадэу, псым сыхэплъэу сыкъыщытеуварэт!» жыуегъэІэ.

Кавказ шытх нэхъыщхьэм и Іуащхьэжьхэмрэ абыхэм къедза бгыжьхэмрэ я щыгум илъэс минкіэрэ щызэтрищІа мылыжьхэр зи къыщІэдзапІэ (къежьапІэ) Урыху и кІыхьагъыр километри 104-м ноблагъэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым хиубыдэ Александровскэ станицэм деж Тэрч щыхохуэж.

Шэгуолэ

СЫМ адрыщІкІэ къэлъа-гъуэ губгъуэ тафэм Ираф куейм и къуажащхьэ Шэгуолэ зышытриуфэбгъуауэ тесщ. Сыкъыщыувы а лъэмыжыжьым къыщыщІэдзауэ абы нэс дэлъыжыр километритху къудейти, а «ичыгъуэ тІэкІум» гугъу сызэрыдехьыжа щыІэкъым. Махуэм и зыкъэІэтыгъуэу сыдэлъэдащ зи гугъу сщІы губгъуэрыс осетин жылагъуэ тей кІыхьышхуэм сизышэ иным. Мы зэманым абы цІыху мини 7-м нэблагъэ рыгъажэм сытесу сыплъэрэ щопсэури, и нэхъыбэр дигор осетинщ.

хъэрэкІэ къикІыу, Кавказыр гъуэм къызэщІиубыдэ Іэзыубыду хуежьахэр, XIX гъуэблагъэм Мэзылъэ шытліэщіыгъуэм икухэм ири- хым и Іуащхьэхэр зэрыщхьэлізу, осетинхэм ящыщу хьэщыльэгыкіми, ижь льэмуслъымэн дин зезыхьэхэм-

рэ чристэну зыкъэзылъытэжхэмрэ зэрызэхагъэщхьэхукІыным ерыщу яужь итащ. Апхуэдэу, 1852 гъэм, урыс джыназ Воронцов Иван зи пашэ комиссэм хэтахэм Стур-Дигора, Ахсау, Махческ, Галиат, Фаснал, Дур-Дур къуажэхэм муслъымэн дин зезыхьэу дэсахэр лъэщыгьэкіэ къыдагъэіэпхъукіри, ижькІэрэ Къэбэрдейм ейуэ щыта щІы кІапэм, иджырей Къугъуэлъкъуей адыгэ къуажэжьым ипшэкіэ шыіэ мэзыжьым и адрыщІкІэ зыкъыщызэкъуэзых тафэшхуэм трагъэтІысхьащ. Абыхэм Шэгуолэ псы цІыкІум и Іуфэм а зы илъэсым къриубыдэу Вольнэ-Магометановскэ къуажэр («Муслъымэн щхьэхуитхэм я жылагъуэр») къыщызэрагъэпэщащ. А зэманым абы дэсар цІыху 500-м нэблагъэщ.

Мы щІыпІэм Октябрь революцэ Иным ипэ къихуэ лъэхъэнэм щыпсэуа цІыхухэр зэпымыууэ иригузавэу щытащ гъавэ щапіэхэр зэрахуримыкъум. ШытыкІэр нэхъри къызэщІигъаплъэрт а зэманым Кавказ администрацэм иригъэкіуэкіыу щыта политикэми: Урысей пхащІэм кърагъэІэпхъукІхэмрэ Украинэм къйкіа мэкъумэшыщІэхэмрэ Тэрч областым уэру кърагъэтІысхьэрт. Ахэращ «Муслъымэн щхьэхуитхэм» я къуажэм къегъэщІылІа Іэгъуэблагъэм хутор 12 къыщызэзыгъэпэщауэ щытари.

Ауэрэ здекіуэкіым, осетинхэм я насыпым зыкъријуэнтІэкІыжащ. 1905 гъэм къэхъея революцэм иужькіэ, гъавэ шапіэхэр зэрызэпэубыдар зэпымыууэ зи нэгу щіэкі хэхэсхэр, яіыгъа щіы кІапэхэр зи гъунэгъуу щыс къуажэм а зэманым дэса къулейхэм (кулакхэм) иращэжри, а шыпым июпхъукІыжауэ (икуэшыкІыжауэ) щытащ.

Фэеплъ телъыджэ

ДЭГУОЛЭ сызэрыдэлъа-**Ш**дэу, гъуэгу сыщытеткІэ сыгъ «фэлъыркъэб» цыкІум итыр абы дэт псы къижыпіэхэм ящыщ зым деж щызэсхъуэкІри, къуажэм ипщэкіэ щыіэ жьэгъущіэт сэгъуэгум сытехьащ. Лъакъуэсызыпхыдэјукімэ, гу лъызотэ щхъуантІагъэм зэщІигъэ-Илъэс 250-рэ ипэкіэ иш- на щіэплъыпіэми, нэплъэныкъуэмкІэ гъунэгъуу «зы-

къэзышиижа» тІуащІэм къыдэмыкІыф Урыху зыщІэпсэлъыкІыжрэ щызэщІэжьыуэжу зэрыщешкІурэхми.

«Бгырыкіуэ лъагъуэм» япэу сызыхуиша жылэр, Ахъсэрисар, «Муслъымэн щхьэхуитхэм» я къуажэм километр 12-кІэщ зэрыпэжыжьэр. Сэмэгу лъэныкъуэмкіэ, гъуэгум метрипщі хуэдизкіэ пыіукіуэтыкіауэ, жыг лъахъшэ ціыкіурэ чыцэ гуэрэнкіэ зэхэкіыхьыжа мэз кусэ кІыхьым зыщеуплІэнщІ.

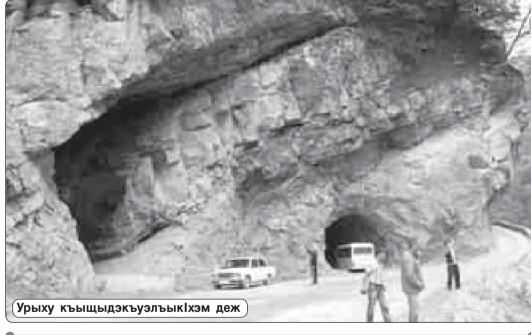
Ахъсэрисар и «пщэдыкъ» къыдэсыр, ди зэманым ныкъуэбгынэ хъуа, мэзпыупщіхэм я жылэ ціыкіуу щыта Къэлыхъущ. Абдежыр и щІэдзапІэщ Урыху псыжь уардэм Къырылъэ шытхым лІэщІыгъуэкІэрэ щыпхиугъуэныкІа мывэ къуэкІий куум. Абы зэрымыщІэкІэ япэу дэплъэ дэтхэнэми гущтэ имыщІынкІэ Іэмал иІэкъым. ЗэдыгуаупсыкІа фІэкІа умыщІэну захуабзэу зэдех бгы нэпкъыжьитІым щІащ километритху хуэдиз зи кІыхьагъ, метр 70-м нэблагъэ зи кууагъ дурэшыжь шынагъуэр. Аращ «Дигор жьанэ» («Дигорская теснина», «Урухский каньон», «Ахсиндтэ») хъужыр. Мы щІыпіэр и куэбжэщ, и дыхьэпіэщ Кавказым щынэхъ уардэ, щынэхъ бгъуфІэ, щынэхъ ин дыдэхэм ящыщу къалъытэ Дигор тІуащІэм. Абы и зэвыпІэ дыдэм, зыгуэрхэм ягу къэкІри, псым иризэпрыкІын папщІэ, мывэ гъэжам къыхэщІыкІа лъэмыж тралъхьащ. ЗыплъыхьакІуэ къакІуэхэри щІыпІэрысхэри зэпрыкіыпіэм (кіуэ ар абыхэм къызыхахар уэ къащіэ!) «Іиблис лъэмыжкіэ» (осетинхэр «Ахсиндти хедкlэ») йоджэ. Мывэ лъэмыжым адэкІэ, псым и жапіэмкіэ зы километр хуэдизкІэ уекІуэтэхыжмэ, мы зэманым цІыху зыдэмысыж Дидинатэ къуажэ цІыкІум урихьэлІэнущ.

Си япэ къы ухьэгъуэти, сфіэгъэщіэгъуэныщэ хъури зэпрыкіыпіэм сыщхьэщыуващ. Мывэ хьэкхъуафэр и теплъэу, зэхүэзэвыбзэу зэшэлІа къырыжьитІым я лъабжьэ дыдэм ДыкъэзыгъэщІам дигъэзэгъа псы къикъуэлъыкІым шынагъуэрэ ІзубыдыпІзншэу зэрызихъунщІэм укіэлъыплъыныр псэр зыгъэхьэшкІу-

рашкіуэщ, гур зыгъащтэщ. Зэвыпіэм уфіэкімэ, «МацІутІэ лъапэрытым» («Мацутинская котловина» жыхуа-Іэм) уохьэ. Абдежым бгыхэр нэхъ щызэкіэщіокіуэт, тіуашІэри нэхъ Іэхуитлъэхуит щохъуж. Ауэ ар итІанэщ...

Мы щІыпіэм и зэхэухуэнэкІэр гъэщІэгъуэныщэў зэрышытым къыхэк[к]э. Урыху псыхъуэм и бгъузапІэр, «Дигор жьанэр», 2008 гъэ лъандэрэ щІыуэпсым и фэеплъ телъыджэхэм ящыщ зыуэ къалъытэ.

> Тхыгъэри сурэтхэри КЪУМАХУЭ Аслъэн ейщ.

Азыкъ-Іузэв

Ар хы цІыкІум адыгэхэр зэреджэу щыта псалъэхэм ящыщ зыщ.

Ы ПСЫ хъурейм щхьэкІэ пасэрей

«Меотидэ» псалъэр зэман жыжьэм къыщежьащ. Языныкъуэхэм ар Іузэв хы цІыкІум къуэкІыпІэ лъэныкъуэмкІэ къегъэщІылІа щыналъэм тепсэукіыу щыта «мэуэт» лъадэ пс лъэпкъым и ціэм ирапх. Пасэрей адыгэхэр хуэхэращ. Тэн зыхэлъэдэж псы хъурейм «МыутхъухкІэ»

(«Къэмыутхъуэ хыкІэ») еджэрт. «Мэуэт» лъэпкъыцІэр къызытехъукІар арауэ жызыІи яхэтщ щІэныгъэліхэм.

• Адыгэ шІыпІэцІэхэр

Іузэв хы цІыкІум километр зэбгъуузэнаалыджхэм «Меотидэ», «Мэуэт хы- тlэу мин 37,6-рэ еубыд. Абы и нэхъ кууупlэ дыдэр мы зэманым зэрыхъур метр 13,5рэщ. XIX ліэщіыгъуэм икухэм ар метр 16-м нэблагъэу щытащ. КІуэтэху къэси Азыкъ (Іузэв тенджызыр) нэхъри нэхъ чэнж зыщІу «зытралъхьэр» адэкІэ-мыдэкІэ абы къыхэлъадэ псы къуэпсхэм къыхахьэ утхъуа-

БЭРАУ Бышэ

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзырар КЪУМАХУЭ Аслъэнщ.

Бэдж фІыціэ

Илатин фізщыгъэм, «Latrodec- гъэщіыліахэм, зэрыщыту къап-tus tredecimguttatus»-м, и те- щтэмэ, Кавказым. Бэдж фіыціэм плъэр зыхуэдэр къегъэлъагъуэ: «зи ныбэгум бжьыгъэу 30 зытет» жыхуиІэщ. Абы «фызабэ фІы- ластым и Куртимаш, Украинэм и цІэкіи» йоджэ. Тыркубзэм къыхэкіа Донецк, Мариуполь къалэхэмрэ «каракурт» фІэщыгъэр ІыхьитІу абыхэм я Іэгъуэблагъэхэмрэ. зэхэлъщ: «кара» - «фІыцІэ», «курт» - «хьэпІацІэ». Апхуэдэ цІэ бзаджэ куэдщ Ростов, Алтай, Новосиабы щІытрагъэІукІам и щхьэусы- бирск областхэми. 2010 гъэм кагъуэр, щІэжьей игъуэта иужькІэ, ракурт бэдж къыщагъуэтащ Волалъандэрэ и гъуса хъум зэреуэрщ. гоград къалэм егъэщіыліа щіы-ЗэрыгурыІуэгъуэщи, хъур абы иужькіэ маліэ.

Бэдж нэхъ Іэл дыдэхэу щхъухь бзаджэ зезыхьэхэм ящыщщ

«каракурт»-кІэ зэджэр. Мыбы и

щхъухьыр «гремучая» жыхуаlэ блэм ейм нэхърэ хуэдэ 15-кlэ

нэхъ гуащіэщ.

Каракуртым и инагъыр зэрыхъур: бзым - миллиметри 10-20. хъум - 4-7 хуэдизщ. Хъуми бзыми я Іэпкълъэпкъыр фІыцІэщ, я ныбэм бжьыгъэ плъыжь телъщ, языны- лъахэм, къуэкІий дурэшхэм, щыкъуэхэм деж аргуэру хъурей хужь ціыкіу бжыыгъэ плъыжым къе- хьэпіэхэм, щіы щхьэфэ къэчахэм, кіуэкіыжу. Балигъыпіэ «иува» губгъуэ явам кърана вагъэбдзумэ бэджхэм яхэтщ зи фэр фІыцІэ за- зэгъэдзэкІахэм. Ауэ каракуртым и

щіэрэ зэщіэціууэжхэри Къыргъызым и бгылъэ щІыпіэ- Іагъэ здэщыіэхэр, удз Іув, гъурц, хэмрэ Къэзахъстаным и губгъуэ къуацэ-чыцэ хуэдэхэр. ГъэщІэшэкъракъхэмрэ, апхуэдэуи Астрэхъан областым и Іэхэлъахэм, Азие хэм ящыщу нэхъ зыщышынэр Курытым, Ираным, Афганиста- хьэдзыгъуанэмрэ цыжьбанэмрэщ. ным, Хы Щхъуэм (Средиземнэ) и Гъэмахуэ, бжыхьэ хуабэхэм

ущыхуэзэнкІэ хъунущ Оренбург областым и Орск, Курган об-

Мы бэдж лІэужьыгъуэр щыналъэми. Дунейр щыхуэбащэхэм деж «фызабэ фіьціэр» нэхъ ищхъэрэжкіи йоіэпхъух, Мэзкуу къалэшхуэм и Іэхэлъахэм нэсу.

Нэхъыбэу мыхэр щопсэу къыр зэхуакухэм, псыежэххэм я Іэхэхупіэхэм, дзыгъуэ, щіыіуб ипщщІасэкъым къум нэщІхэм я щІы «Фызабэ фіыціэм» ущрохьэліэ шхьэфэ пщтырхэр, шэдылъэ-псы-

Іуфэхэм, Енисей и псыІум, Африкэ каракуртым и ІутІыжыгъуэщ. Ишхъэрэм, Европэ Ипщэм, Хы Къыхэгъэщыпхъэщмы бэдж лізу-

зэрымыщІэкІэ улъэІэсын е укІэрыхъыжьэн хуей хъуамэ, къыпхуигъэгъунукъым - занщТэу къодзэкъэнущ.

«Фызабэ фІыцІэр» зэхуэдэу йогуауэ псэущхьэхэми цІыхухэми. Ар зылъэ!эса ц!ыхур асыхьэту бауэкіэщі мэхъу икіи дзэкъапіэр здэщыІэм деж къыщыщІэдзауэ и Іэпкълъэпкъыр зэрыузыр зыхищІэу щедзэ. И гур псынщеу мэлажьэ, илъри ирехужьэ, и щхьэр уназэрилэ мэхъу. А псом и гущІыІужкІи, бэдж бзаджэм и щхъухьыр зылъэlэса цІыхум и нэкІур мэундэрабжьэ, пщІэнтІэпсыр къехуэхыу мэкІэзыз, и нэхэр топым хуэдэу къопщ. «Фызабэ фыцэр» зэдзэкъар хэпсэлъыхь, и ФІыцІэмрэ Азыкърэ (Азов) я Іуфэ- жьыгъуэр зэгуумыгъэпмэ, уи гур «фІэкІуэда» хуэдэу мэхъу. Кара-хэу Урысейм и щІыналъэм къе- гугъу къызэримыщІынури. Ауэ, куртыр зэдзэкъа цІыхур абы щигур «фІэкІуэда» хуэдэу мэхъу. Кара-

ліыкіи щыіэщ. Бэдж фіыціэм и зэран хуабжьу йокІ дзыгъуэ ліэужьыгъуэхэми, шыхэми, махъшэхэми, Іэщышхуэми. Ауэ хьэм, дзыгъуэнэфым, амфибием, блэхэмрэ шындырхъуохэмрэ зэрырикур нэхъ мащІэщ.

Каракуртыр зэдзэкъа цІыхур Іэмал имыІэу сымаджэщым псынщІ у шэн хуейщ. Ауэ апхуэдэм гу уз е нэгъуэщІ узыфэ гуэр къыпкърыхьауэ фіэкіа зэрыпщіэн мы дунейм теткъыми, абы и лажьэр дохутырхэм псынщІэу щахузэхэмыгъэкІыр нэхъыбэщ.

Тепсэлъыхыпхъэщ бэдж фІыцІэм зэрызыщыпхъумэн хуей щІыкІэхэми. Дауи, псом япэрауэ, абыхэм ящыщщ, каракуртыр щыпсэу щІыпІэхэм, Іэмал иІэххэмэ, къыщымыувыІэныр, мэз кіуэціхэм, губгъуэхэм лъапцІэу къыщымыкІухьыныр, абдеж ущыгъуэлъынумэ, упщіэ, щіакіуэ, уэншэку гъэпща, брезент хуэдэхэр щыубгъуныр, мэкъу, хьэуазэ щызэтеплъхьэкіэ, Іэлъэ зыіэрытіэгъэныр, гъуэншэдж лъапэр дэупщІэныр. шырыкъу е нэгъущі вакъэ Іув зылъытІэгъэныр, укъыщыувыІа щІыпІэм деж щылъ мывэхэр зумыгъэдзэкІыныр, піалъэкіэ егъэзыпіэ пщіа пщыіэхэм, чэтэн унэ ціыкіухэм я щІыхьэпіэхэр Іухауэ къыўмыгъэнэныр, нэгъуэщІхэри. А псом я щхьэжу, ищхьэкІэ дызэрыщытепсэлъыхьащи, бэдж фІыцІэхэм уахуэзэ хъужыкъуэмэ, ахэр сытилъэныкъуэк Іизэрумыгъэп Іей-

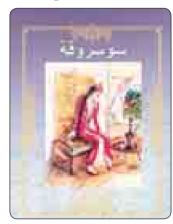
теиным яужь ит. ПЩЫХЬЭЩІЭ Хьэмзэт. Къулъкъужын Ипщэ къуажэ

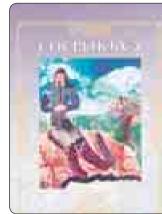

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм Зыгъэхьэзырар ЩхьэщэмыщІ Изэщ

• Жэрдэмщіакіуэхэр

«Сосрыкъца» хьэрыпыбзэкІэ дыкъоджэ

«Нартхэм я фІыгъуэхэр» - аращ сабийхэмрэ ныбжыыщІэхэмрэ щэнхабзэм, щІэныгъэм дегъэхьэхыным теухуауэ дуней псом щыпхагъэк Іуэху щхьэпэхэм ф ащар. Абы щыщ зыщ Иордан Хьэшимит пащтыхьыгъуэм и щыхьэр Амман иджыблагъэ къыщыдэкІа тхылъыщІэр - Сосрыкъуэ теухуауэ къа уэтэжахэр Къэрмокъуэ Хьэмид щызэхуихьэсар

Иорданиемрэ Сириемрэ щыпсэу ди лъахэгъу сабийхэм папщІэ ягъэхьэзыра «Сосрыкъуэ» тхылъыр хьэрыпыбзэкІэ зэридзэкІащ Къумыкъу Мамдухь, сурэтыщІыр КъБР-м и цІыхубэ художник Бгъэжьнокъуэ Заурбэчщ. Тхылъыр гъэщІэрэщІащ «Нартхэм я фІыгъуэхэр» сабийхэмрэ ныбжьыщІэхэмрэ я дунейпсо зэпеуэ-фестивалым щытекІуахэм я ІэдакъэщІэкІ 50-кІэ. Урысейм и щІыналъэ куэдым, Абхъазым, Сирием, Иорданием, Тыркум, Франджым, Коста-Рикэ къэралыгъуэхэм ящыщ ныбжыыщ эхэм ящ ахэри хэтщ абыхэм.

Тхылъыр Абыдэ Уасыф (Амман) и ахъшэкІэ къыдэкІащ. ХьэрыпыбзэкІэ дунейм къытехьа тхылъым и редакторыр Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр къэзыуха, техникэ щІэныгъэхэм я кандидат, арт-проектыр Иорданием щызэзыгъэуІу Щанэ Махэщ.

Мы Іуэхур къыхэзылъхьари абы и унафэщІри Урысей Федерацэм и Правительствэм щэнхабзэмкіэ и саугъэтым и лауреат, сурэтыщІ-модельер ТІажь Альбинэ и фондым и унафэщІ ТІажь Борисщ.

Теплъэгъуэхэр

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Нартыху чыржын • Лъзпкъ шхыныгъуэхэр

НАРТЫХУ хужь хьэжыгъэр кхъу- пщыхьэрш, чыржыныр щагъазанэкіэ яухуэнщіри, тепщэчышхуэм жьэр пщэдджыжьырщ. иракіутэ, абы шыгъу тіэкіу зыхэлъ Хьэзыр хъуа хупціына хъэ пщтырыр кіуэн щхьэкіэ и щхьэр тепlayэ дакъикъи 10-15-кlэ щагъэтщ. ИтІанэ абы гуэдз хьэжыгъэ ухуэнщіа фіыуэ щіапщэри, іэфі къыщіыхьэн щхьэкіэ сыхьэти 8-10-кіэ и щхьэр тепіауэ щіыіапіэм щагъэув.

ЩІымахуэм хупцІынэр

Москва

плъэгъуэхэр цІыхухэм ягу

- Сэ илъэсиплІ хъуауэ са-

гъуэзащ, сабий 500-м су-

сурэт ятесхыу солажьэ, - гъусэу Іурихащ.

лэжьыгъэм фІыуэ сыхэ- игъэзэжащ.

зэтІолъхуэныкъуэ- рым

зэрыдыхьэр.

• Щэблэ

Социальнэ сетхэм цІэ- хэри щы зэгъусэу къалъ-

хэ зэуэ къахэхъуа щІалип- хьэлІэу аращ зэуэ сабии 4 жаІзурэ. Хьэуэ, плІыри сы-

ліыр. Волгоград къыщалъ- дунейм къытехьэу. Сабий сейщ. Сэ лъэныкъуэкіэ са-

жей ІэфІым зэрыхэтыр. къым. Мыбы и пэкІэ зэуэ сащ. Уеблэмэ, я цІэхэри

гугъу дадехьащ, тхуэмы-

гъэжейуэ куэдрэ я ужь ди-

тащ. Мы щІалэ цІыкІухэр

жиІащ Мартыновым. - А Сабийхэм я анэ Полинэ хагъэзэрыхь, сэ я макъ къу-

зэманым къриубыдэу си мы зэманым Къалмыкъым деймкІи зэхызогъэкІ, - жеІэ

ЦІыкІухэр дунейм къы-

мазэрэ

щыщ хэри, дгъэжеящ. Жейуэ хэр трахащ.

рыІуэ щыхъуащ Чимидов- хуахэри. Иджы япэу дри-

хуа цІыкІухэм сурэтхэр дыгъэлхэщ. Ахэр дгъаш-

Мартынов Сергей. Абыхэм сурэтхэр ятетхащ, сыт

уеплъмэ, болъагъу зыб- щхьэкіэ жыпіэмэ нэгъуэщіу

Нобэрей зэман гущІэгъун- сабиищ къалъхуам сурэт-

шэм, гуапэщ апхуэдэ те- хэр ятетхащ, мис абыхэм

рэтхэр ятесхащ. Си щхьэ- техьа нэужь, Волгоград

гъусэмрэ сэрэ тетхахэм дэт Перинатальнэ цент-

къалъхуагъащіэхэм псынщіэу икіи псори зэ-

зэкъуэшиплІыр абыхэм дапэлъэщынутэ-

Хьэзыр хъуа хупцІынэр г 150 хъууэ. псывэ хакІэурэ бэлагъкІэ япщ. Ба- см 2 и Іувагъыу къыхахыурэ хъурейуэ яупіэпі. Ар тхъу е дагъэ зыщыхуа тебэ къэплъам иралъхьэ зы сатырэу, и щхьэр тепіауэ дакъикъэ 12-13-кіэ ягъажьэ. Адэкіэ мафіэр ціыкіу ящі, чыржыныр зэрагъэдзэкіри, и щхьэр тепlауэ аргуэру дакъикъи 7-8- диз, гуэдз хьэжыг щапщыр кlэ ягъажьэ. Чыржын жьам и щхьэр кlапэ дагъэу - г 30.

дыщІэлъащ, - жеІэ абы. -Центрым сабий къалъхуа-

гъащІэхэм сурэт ятезых

сурэттехыр къригъэбла-

гъуэн къытхуищІащ. Псо-

ри зэхэту сыхьэтитІкІэ сурэт

трахащ. Сэ языныкъуэхэр

къызоупщІ: «Мы сурэтыр

къыщыкІэлъыплъу сурэт-

Иджы Чимидов нэхъы-

шІэхэр хэхъуаш, я щхьэ

цІыкІухэр яІыгъыу зрагъэ-

ящіэ. Нэхъыжьым и ціэр

Бату-ханш (бланэ), етІуанэр

Наранщ (дыгъэ), нэхъы-

къуэхэм деж сабийхэр зэ-

щІэр - Мингиянщ (дахэ).

Заянщ (насып), ещанэр -

Ди благъэхэм языны-

«Российская газета -

Неделя» газетым

къитхыжащ

зэхагъэувауэ ара?»,

тыгъэ гъэщіэ-

тхъуэплъ дахэщ. Ар тебэм кърахыжри тепщэчым иралъхьэ, нэхъ щабэ хъун шхьэкІэ щІауфэри щагъэтщ.

Чыржыныр хуабэуи щІыІэуи яшх. Абы шэ, шатэ, шху, къалмыкъ шей

Халъхьэхэр (цІыхуитІ Іыхьэ): нартыху хьэжыгъэу - г 236, псы къэкъуалъэу - г 400, шыгъуу - узыхуейм хуэдиз, гуэдз хьэжыгъэу - г 30, тхъууэ е

Хьэтыхъу и дыгъужьищэ

Дыгъуасэ мэз сыщы-

- Щыгъэт, дыгъужьищэ

- Тхьэ сіуэнщ, щэ мыхъу-ми, щэ ныкъуэ хъунтэм! жи ащ Хьэтыхъу.

гъужь щэ ныкъуэ щІэскъым ди мэзым, - къыхуадакъым ХьэтІыхъу.

- Сыт фыщІэдыхьэшхыр? Тхьэ фхуэсіуэнщ, щэ ныкъуэ мыхъуми, тіощірэ пщіырэ хъунтэм!

кІэрыгъэху. Апхуэдиз дыгъужь зэгъусэу хэт илъэгъуа? - Уэлэхьи, зы мыхъуам,

Тхьэ дыгъыіэ, пціыкіэ, ХьэтІыхъу, кІэрыгъэху.

гъэсысар?!

КЪАРДЭНГЪУЩІ Зырамыку.

• ГушыІэ

кІуам дыгъужьищэ слъэгъуащ, - жијащ Хьэтіыхъу, гупым яхыхьэри.

зэгъусэу дунейм теткъым, жаlэри гупыр зэщlэдыхьэшхащ.

- ЖиІэр сыт делагъэ, ды-

Гупыр аргуэру зэщ Іэды-

хьэшхащ.

- КІэрыгъэху, ХьэтІыхъу,

дыгъужьипщІ хъунтэм.

 АтІэ сыт пабжьэр къэзы-щіэупщіащ

Амир Айдамыр

Хьэтүей къуажэм щыщ Къанло Арсен и къуэхэу Амиррэ Айдамыррэ я махуэ лъапіэмкіэ дохъуэхъу

Мы махуэхэм Амир и ныбжьыр илъэс 13, Айдамыр илъэси 10 ирокъури, ди щалэ гъэф энхэр жырым нэхърэ нэхъ быдэу, щихум нэхърэ нэхъ лъагэу, пкъыфІэкъарууфізу, ліыфіщ къыхужаізу, ем пэізщізрэ фіым хуэпабгъзу, нэхъыжьхэм я щІэблэ жыІэщІзу, нэхъыщІэхэм я нэхъыжьыфІу, гупым пашэ яхуэхъуфрэ зи пашэр ІуэхуфІым хуашэфу, нэмысыр, насыпыр, акъылыр, мылъкур гъащІэ гъусэ яхуэхъуауэ куэдрэ псэуну дахуохъуахъуэ.

> Фи анэшхүэ Къанло Замирэ, Алинэ, Алмирэ, Аланэ.

Къуажэхьхэр

Зигъэджэрэзу къафэ

- ♦Гъатхэ хъуамэ, унэ зыщІ. ♦Гугъу зримыгъэхьу дэшхуэ шхыным хуэІэзэ. ♦Зи щІыфэр мастэ защІэў, Іуданэр зэмызэгъ.
- ♦Зигъэджэрэзу къафэ, зыми къыдэмыфэ. ♦Жэщкіэрэ долъей, пщэдджыжькіэрэ къолъых.
- ♦Сыхьэткъым, ауэ ухигъэжеенукъым.
- ♦Уэгум лъагэу щоуфарзэ, щІылъэм псори щелъа-гъу, и шхыныгъуэ и нэм къыфІэнамэ, напІэзыпІэм зыІэрегъыхьэ.

ЖЭУАПХЭР:

KP3' PLP3' Пціащхъуэ. Къуаргъ. Цыжьбанэ. Чын. Джэд. Ада-

Зэхэзылъхьар ПЩЫБИЙ Сулътіанщ.

ЦІыхум и уасэр мылъкукъым къызэрапщыр

♦Якъуам ямыкъуар щІихьыр аргуэру

щхьэкІэщ. ♦Зи блэкlам хумеижым и къэкlуэнури мыщіырщ.

щІагъуэкъым.

◆Фо псори зэхуэдэу ІэфІкъым, цІыху псори зэхуэдэу фІыкъым.

♦Нысэ мыхъумыщІэр унагъуэ зэІыщІэщ. ♦ЦІыхуфікіэ узэджэ хъунур адрейхэм я ныкъусаныгъэр Іэдэбу зышэчыфы-

ращ. ♦ХьэщІэр къэса нэужькъым унэр щап-

хъэнкІыр. ♦Уи щІыхьым уасэу хуагъэувынур уэ пхэлъ нэмысым и инагъым хуэдизш. ♦Жеймрэ фадэмрэ уапэщІэмыуви нэ-

хъыфіщ, абыхэм пэлъэща щыіэкъым. ♦Къыпщыхъумрэ къыпфІэщІымрэ Іуэху тумыш ыхь.

♦Благъэжьым и пащхьэм благъэщІэр шумыгъэпІий.

♦Дунейм ехыжам и цІэр фІыкІэ жаІэреймэ, ар иджыри псэу пэлъытэщ. ♦Зыхуэмыфащэм хуэпщІа Іуэхутхьэбзэр

уар щіи-ямыкъун **ЖыІэгъуэхэр**

зэи къыпхуигъэгъунукъым. ♦Жэнэтыр зи унапІэр адэанэм я псалъэр тізу жыіз зы-

ФБэдж здэщыІэм бэджыхъи щыІэщи, бзаджэнаджэ здэщыІэм бэлыхьи щы-

куэдщ. ♦Насыпыншагъэми насыпыфІагъэми зэ

кІэ егъуэт. **♦Жьы хъуар зэи щІэ пхуэщІыжынукъым.** ♦Унагъуэм щумыгъэса сабийр уэрамым

щыбущиину уемыліаліэ. **♦**Адакъэ мыlуэр адакъэпщ ящІыркъым, лажьэу емысар унафэщІ пхуэхъунукъым. ♦Зы гушыІэр куэдрэ къытрагъзэжмэ, и

щІэщыгъуэр йокІ. ♦ЦІыхум и уасэр мылъкукъым къызэ-

рапщыр, атіэ и ціыхугъэмкіэщ. **♦Гуащэр щытепщэм пщыр щеудыхащ**.

♦Насыпыр дэнэ щыІэми, абы псори

ЕкІуэкіыу: 1. Илъэситі, щым ит шыщіэхъу мыгъасэ. 4. Ліым

и шыпхъу. 6. ... и анэ гъыркъым. 8. ЦІыху гъум кіэщі. 9. Хьэкіэкхъуэкіэ шынагъуэ. 11. Зэпымыууэ уэс зытелъ бгышхуэ. 12 Языныкъуэ къэкlыгъэхэм къикlэ купсэ е бжьын ... 16. Е гуфlэгъуэщ, е гузэвэгъуэщ жыс!эри ахъшэ ... дэздзыхащ. 17. Зэрышагъащ эхэм я пэш. 22. Мэкъуп эхэм. чыцэхэм узыщрихьэл э

игъэфыжащ. 25. ЦІыхухъуцІэ е ЩоджэнцІыкІу Алий и «Ныб-

нэхърэ зи ... ит. 36. Хьэцэпэцэм и жэпкъ, и лъэдий. 37. Жыг

фіэншэу къина нартхэм ящыщ зы. 39. Шэ нэхъыбэ къыщіа-

Къехыу: 2. Ди гъунэгъу ліыжьым ... хъарзынэ къигъэщіащ.

13. Урысей Федерацэм щіыхь зиіэ и артист Шыбзыхъуэ Ба-

къым. 25. Пхъэщхьэмыщхьэ гуащІэ цІыкІу. Хъарбызышхуэм нэхърэ апхуэдэ зым витамину нэхъыбэ хэлъщ. 26. Нартыху

> ЩэкІуэгъуэм и 21-м ди газетым тета псалъэзэблэ-дзым и жэуапхэр:

Екіуэкіыу: 1. Гуахъуэ. **3**. Саут. **6**. Щхьэм. **7**. Буш. **9**. Іэжьэ. **12**. Гумкъалэ. **13**. Бжьэдыгъу. **14**. Къудан. **16**. Къанжэ. **18**. Шыкіэ. **19**. Гъубж. **20**. Кхъулэ. **21**. Гъурц. **24**.

Къанжэ. 18. Шыкіэ. 19. Гъуож. 20. Кхъулэ. 21. Гъурц. 24. Хьэсэ. 25. Чэтэн. 27. Къущхьэ. 28. Хъымпіар. 30. Дамыгъэ. 31. Мыщэ. 33. Шхуэ. 34. Пхъэр. 36. Самэ. 37. Инат. *Къехыу:* 1. Гуащэмыдэ. 2. Хъушэ. 4. Афэ. 5. Тхьэмыщкіэ. 8. Ужьэ. 10. Уэркъ. 11. Гъубжэ. 15. Набдзэ. 17. Налкъут. 18. Шырыкъу. 22. Уэзырмэс. 23. Щхьэгъэрыт. 25. Чырэ. 26. Надэ. 29. Щиху. 32. Щам. 35. Хъан.

дыкіэлъокіуэ.

♦ЦІыху гъэсэным гъащіэ псо токіуадэ.

Зэхэзылъхьар МЫЗ Ахьмэдщ

КІУРАШЫН Алий ХьэтІохъущыкъуей къуажэ

Гум илъыр жьэм жев

• псалъэжьхэр

• псалъэжьхэр

•Къуэ пціыупс зиіэ и анэ гуфіэ щыщіэркъым.

●Уи гъунэ́гъу умыуб, уи благъ́эщІи ущымытхъу.

•Бжьэм фо здэщыіэр ещіэ •Кърум шыр имыіэмэ, зы бзущ.

•Гум илъыр жьэм жеіэ.

•Узэлъэју къэгъани, къолъэју къашэ.

Псалъэзэблэдз

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Аргуэру зы бжьыхьэ кІуащ. Налшык, Хьэтіохъущокъўэм и парк. 2015 гъэ, щэкіўэгъўэм и 27

Тезыхар Къарей Элинэщ.

Редколлегием хэтхэр

Жыласэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), ЖьэкІэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Ширдий Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Гъурыжь Мадинэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, НэщІэпыджэ Замирэ, Хьэжыкъарэ Алик, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» КъБР-м Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66. КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ

лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэнымкІэ - 42-60-53; хъыбарыщІэхэмкІэ, спортымрэ письмохэмкІэ - 42-22-88; егьэджэныгьэмрэ щІэныгъэмкІэ - 47-32-15; зэдзэкІакІуэхэм -42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер **ІуэхущІапІэм - 42-26-41**; сурэттехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ эныг ээхэмк э и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10 Газетыр 1994 гъэм мэкъуауэгъуэм и 14-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІынальэ ІуэхущІапІэм №Н-0065-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокІ. «Тетраграф» ООО-м щытрадзащ. КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 33

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарь Гъурыжь Мадинэ, редактору Жыласэ Заурбэч, корректорхэу Афэ Тамарэ (1, 2-нэ нап.), Щхьэщэмыщ Изэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Дол Маринэ, Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, Мэл-

жьар Бицу Жаннэш.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм шагъэхьэзыраш.

бахъуэ Анжелэ, Бешто Оксанэ, сурэтхэм елэ

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 •Тираж 3.167 • Заказ №1983